

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Didaci Covarrvvas A Leyva Toletani Episcopi Segobiensis
... Opera Omnia**

**Covarrubias y Leyva, Diego de
Antverpiae, 1610**

De bonis operibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-96556](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-96556)

non potest igitur qui metu communicat excommunicato, in prohibitum consentit actum, qui adhuc malitia habet, quam circumstantia metus non tollit: quia non obitante metu hæc communicatio cum excommunicato fit adversus iuris prohibitionem. At qui petit ab excommunicato alimenta sibi necessaria, rem debitam exigit, resque debita peti omnino, & licite potest ab ipso excommunicato: text. in dist. cap. si vere. atque hæc circumstantia cum permissam faciat communionem cum excommunicato, ne is commodum consequatur ab excommunicatione & crimine contumacie, malitiam actus tollit, & ea ratione cessat prohibitio communionis cum excommunicato. Quibus accedit locus celebris Machaba. primo, c. 2. Machaba. 2. c. 7. ubi cõstat, Iudæos metu coactos noluisse carnes porcinas comedere, quas tamen comederunt fame coacti. In priori quidem casu metus circumstantia non abtulit malitiam actus lege Mosaiica prohibiti, & tamen in posteriori fames imminens amovuit & excludit ab eo actum omnem eius malitiam, quam ex prohibitione habebat.

Tertio solet aliter intelligi responsio text. in dist. c. sacris. in qua ult. part. vt nullo metu excusetur quis à communionis cum excommunicato prohibitionem, imo adhuc peccet ei communicans propter quemcumque metum, quoties communicatio est in diuinis vel in crimine, & his similibus casibus. nam text. ille præmittit peccatum mortale contrahi ex illa cõmunionem, ergo de ea tantum agit, quæ sub reatu mortalis culpæ prohibita est, & sic de ea, quæ in diuinis, vel in crimine contingat. text. opt. in c. vltim. 2. q. 1. & in specie hanc interpretationem exponit Syluest. in verb. metus. qu. 7. & in verb. excommunicatio. 5. qu. 3. quali scetus sit, si quis in humanis, & temporalibus cum excommunicato communicauerit per metum: non enim peccabit, nec excommunicatione minori afficietur. Huic vero intellectui duo videntur obesse: primum quia lex humana, quæ prohibet communicationem cum excommunicato, etiam in temporalibus, potest obligare sibi subditos sub peccati reatu, & culpa, etiã cum periculo mortis. Nam & Caiet. in 1. 2. quæst. 96. art. 4. scribit posse legem humanam obligare, etiã cum periculo vitæ ad aliquid vitandū vel agendū, sub pœna mortalis culpæ: igitur potuit humana lex prohibere cõmunionem cum excommunicatis adhuc in temporalibus sub reatu mortis criminis, etiam cum periculo vitæ alterum grauitur vtget, nempe nec veniale crimen esse committendum propter quemcumque metum, qui dubio procul non excusat etiã à veniali peccato: quod feruori charitatis opponitur. glossa in verb. benedictionem. in proemio sexti. quamobrem nec licet communicare cum excommunicato in temporalibus & humanis propter quemcumque metum: quemadmodū sentit Panor. in dist. cap. sacris. column. pen. tenent Thomas in 4. sentent. dist. 18. q. 2. art. 4. & ibi Durandus q. 5. ad 3. idem Thom. quodlib. 1. 1. art. 9. & in additionibus ad 3. partem, q. 23. art. 3. Summa confess. tit. de sent. excomm. q. 165. in genere autē, veniale peccatum non esse committendum ob vitandam mortē, probatur in c. 1. 22. q. 2. c. ne quis. c. q. ex Augustino in lib. contra mendacium: & aliis, quorum & nos meminimus in Epitome ad 4. decret. 2. par. c. 3. §. 4. nu. 3. Non oberit text. in d. c. sacris. nam in eo tantum mentio fit de mortali crimine propter eius grauitatem. fit ergo, non esse congruam rationem, quæ in hoc intellectu adducitur, ad percipiendum verum sensum d. cap. sacris.

Quarto, licet hæc decisio difficilem rationem habeat, ipse censo veriore eius interpretationem aliunde fore deducendam: & potissimum à vera cuiusque legis moderatrice ratione, quæ in legibus diuinis, naturalibus, & humanis, tantam habet vim, vt commode non valeat legis alius interpretatio adsumi, nisi ratio viam veritatis aperiat. Etenim ipse opinor, legem Pontificiam, quæ in humanis & temporalibus communionem cum excommunicato vetuit, minime voluisse obligare quenquam ad vitandū excommunicatum cum mortis grauissimo periculo, & sic dato metu cadente in constantem virum. quod mihi apertissimum fit ex eo, quod canon ipse, iusque Pontificium ex leuioribus causis communicationem cum excommunicato permiserit: nempe iure patriæ potestatis, cohabitationis coniugalis, & familiaritatis. cap. quoniam multos. 11. quæst. 3. par igitur est, quod coniectemus fortiori ratione, communicantem cum excommunicato excusari, si id fecerit coactus metu mortis sibi imminenti, si communicare voluerit.

Qua ratione præcedens intellectus optime defendi poterat, vt prædicta responsio cap. sacris. non obtineat in eo qui cum excommunicato communicat in temporalibus & humanis propter metum, & mortis periculum. Sed & amplius obseruandum est, quod nec in diuinis prohibitio communionis cum excommunicato habet eam vim, vt cum periculo mortis obliget quemquæ ad vitandū ipsum excommunicatum. Hoc sane à ratione, quæ legem ipsam verè interpretatur, deduci recte potest: siquidem præsumendum non est, hanc communicationem prohibitam esse cõtento vitæ discrimine ipsius nolentis cõmunicare. Pie etenim & maturo iudicio censendum est, noluisse legem, quæ vetuit communionem cum excommunicato in diuinis, quemquam obligare ad vitandū excommunicatum cum graui mortis periculo: nisi ubi communicatio contingeret in crimine, vel in detrimentum fidei Catholice: vel in contemptum Ecclesiasticæ censuræ. Nam si quis hæreticus cõfessuras Ecclesiæ contemnens in vilipendium Ecclesiasticæ disciplinæ comminaretur mortē alicui, nisi cum eo in diuinis cõmunicet, profecto potius mortē pati debet is, qui cum eo ita cõmunicare: sed si quispiā tyrannus metu cogeret sacerdotem, vt corā ipso celebraret missarum solennia, nō in cõtemptū religionis, nec in vilipendium fidei Catholice, absque vlla hæreseos labeis nequaquā mortaliter peccaret, nec minori excommunicatione affectus est, licet coram tyranno missarum solennia peregisset. quam sententiam verā esse existimant Ioan. à Friburgo. in sum. confess. tit. de sentent. excomm. quæst. 165. Syluest. in verb. excomm. 5. dist. 1. Ioan. Maior. in 4. sent. dist. 17. q. 4. & Marti. ab Azpilcueta in c. inter. ver. 11. q. 3. prælud. 8. ex quibus apparet, vltimam partem cap. sacris. esse intelligendā vel in metu leui, vel quoties communicatio contingit in diuinis quo ad præiudicium fidei Catholice, vel in crimine, aut in contemptū ecclesiasticæ disciplinæ.

Tandem in d. c. sacris. asseritur, cõmunicantem cū excommunicato mortale crimen committere, intelligendus est is text. iuxta præmissam distinctionem: scilicet cum excommunicatio sit in diuinis, in crimine, vel in contemptū, vnde & mortaliter peccat qui post monitionē canonicam, nec cõmunicet cum excommunicato, ab eius cõmunionem non abstinet: quasi tunc contemnere videatur Ecclesiasticam censuram: & ideo maiori excommunicatione ligari poterit. cap. statum. c. constitutionem. sup. isto titulo.

Illud non est prætermittendū ad veram interpretationē c. sacris. in prima eius parte, quod Ioan. de Selua in tracta. de reuerentia. 3. part. quæst. 1. col. vers. sexto limit. in illa decisione probare nititur, posse quempiam vi præcisa cõpelli ad iurandum: & sic ad loquendum: quod præmittunt Goffred. & Felin. in c. si vero. in fine. de iureiurand. cum tamen contrariū notauerint Ioan. And. & Panor. in c. verum. eo tit. quia licet possit quis cogi ad loquendum metu, & vi conditionaliter tamen vi præcisa. Est enim vis præcisa, quādo in nobis non est potestas resistendi: vel vtrum agamus, vel non agamus, etiam si velimus, mortem pati potius quam agere: nec vlla in nobis est voluntas, at metus conditionalis, aut vis que conditionem habet, princeps est nostræ voluntatis, & voluntatem, quamvis coactam, nobis dimittit: quemadmodū distinximus in Epitome ad 4. decret. part. 1. c. q. §. 1. nu. 11. nam cum in loquutione consistat sicut & in aliis communicationibus cū excommunicato, & hæc possit dari per vim præcisam vt probatur in d. sacris. in par. 1. cõsequitur vt opinatur Selua, inibi satis euidenter apparere, posse quem vi præcisa cogi ad iurandum, & loquendum. Quæ tamen adnotatio mihi non placet: quandoquidem cõmunionem cum excommunicatis posse plane cõtingere in multis per vim præcisam absque loquutione: nempe in eo quod quis sit simul presens diuinis officiis, quod audiat ab excommunicato diuina officia: in mensa, osculo, amplexu, & his similibus, in quibus satis poterit ad exēpla deduci prior pars c. sacris. nec necessario debet exponi de cõmunionem in oratione, aut loquutione: vnde nō est omnino certa inductio Io. de Selua: nec conuincit Io. And. & Panor. difficultatem falsam esse.

§. Q V A R T V S.

De bonis operibus.

S V M M A R I A.

Nemo potest alteri, nec sibi ex bonis operibus primam gratiam ex condigno mereri: & ibi unde procedat meritum condigni.

- Gratia gratis data, auxilium speciale Dei, & gratia gratificans, qualiter distinguuntur.
- Nemo potest soli virtutibus naturalibus absque speciali Dei auxilio ea efficere, quae sunt ad iustificationem necessaria: & tamen cum hoc extat liberum arbitrium.
- Opera bona iusti meritoria sunt ex condigno vita aeterna.
- Opera bona iustorum dupliciter considerantur: & item Meritum condigni distinguuntur.
- Nemo potest quidquam alteri ex condigno mereri.
- Potest quis pro alio de rigore iustitiae satisfacere pro peccata temporaria modo etiam si sit in charitate.
- Opera extra charitatem facta non sunt ex rigore iustitiae satisfactoria, recedente fitione.
- Opera extra charitatem facta, etiam iniuncta in poenitentiam sacramentalem non sunt de iustitia satisfactoria, adhuc accedente charitate.
- Opera facta in charitate, & per peccatum mortificata, charitate accedente primum effectum recipiunt.
- Opera bona facta extra charitatem, quandoque vitia sunt.
- Adulter intellectus gl. in c. quod quidam de poenit. & veniis.
- Sacramentum poenitentiae an sit baptismus recedente fitione fortitatur primum effectum, & quid de aliis.

verb. Gratia. & in verb. liberum. Domi. à Sot. lib. 3. de natura & gratia, cap. 7. & aliis. And. à Vega, in lib. de fide iustificante. questio. & sequent. Extat hac de re Sanctae Synodi Tridentinae definitio in sessione 6. capitul. 5. Sunt praeter alia multa Diui Augustini in 3. lib. Hypognosticon. ad finem pulchra verba: Audi, inquit, ergo breuiter, propriae voluntatis tunc est meritum bonum, quando gratia donum praecedit vniuersaeque voluntatem, ut meritum faciat homo per propriam voluntatem. & idem author ibidem paulo ante. Sed clamas iterum. & dicis: si nullum est meritum operantis, quomodo scriptum est: & tu reddes vnicuique secundum opera sua? Ausculta & intellige, si tamen aures habes audiendi, & cor non sit induratum intelligendi: propter liberum arbitrium, quo bona & mala operantur homines dictum est: vnicuique reddes secundum opera sua. Habet enim homo malum meritum cum vicio suorum baptizatus declinat à bono, & facit malum, id est, cum derelinquit Deum, & diligit malum. Habet nihilominus & bonum meritum, cum in omnibus gratia Dei bona in se operanti non resistit, sed cooperator existit: & omnem spem suam habet in illum, cum aurem suam, & cor Deo loquentibus, hoc est in interiori homine praebeat, & non foris in malis saeculo per strepentem. hac Augustin. Quae cum, ut modo argumentabamur, certa sint & probent, meritum condigni procedere ab operibus nostris libero arbitrio, cooperante ei dono gratiae, quod Deus impartitur alicui per monitionem ad opera bona, ut ipse ad vitam aeternam perueniat: patet condigni meritum non extendi ultra hanc monitionem, quod S. Thom. expressim hac vltus argumentatione respondit in 1. 2. quest. 114. articul. 6. & in 4. sentent. distinct. 46. quest. 2. artic. 1. versic. respondeo dicendum: & est omnium Theologorum conclusio receptissima, quae alicuius, neminem posse alteri mereri de condigno primam gratiam. Eadem assertio apertissime fulcitur ea ratione, quod mereri vnum alteri gratiam primam, nihil aliud est, quam deprecari à Deo bonum motum alterius: quod non cadit sub condigni merito: siquidem id iustitiae innititur: motus autem ad opera bona, gratiae tantum Spiritus sancti tribuitur: atque ideo non pertinet ad condigni meritum: deinde eadem conclusio satis alia simili adstruitur: quae certissimum sit. Neminem ex merito condigni primam gratiam sibi mereri: sed ex mera Dei liberalitate. Sic enim inquit Paul. ad Rom. cap. 11. Si ex operibus, iam non est gratia: si autem gratia, iam non ex operibus. Quamobrem cum hac prima gratia nomen hoc ex ipsis diuinis testimoniis habeat, non potest ad condigni meritum pertinere: quia tunc non esset gratia. Diuus Augustin. lib. 3. Hypognosticon inquit. Vitiato libero arbitrio totus homo vitiatus est: per quod absque adiutorio Dei, & gratiae, quod Deo placet nec valet incipere, nec perficere sufficit. Prauenitur autem medicina, id est, Christi gratia, ut fauetur & reparatur in eodem vitiata, atque praeparatur voluntas quae semper indigens adiutorio, illuminante gratia Saluatoris possit tam Deum cognoscere, quam secundum eius vivere voluntatem. Haec enim Augustinus. Deus enim, cui vult miseretur, & quem vult indurat: igitur non volentis nec currentis, sed miserentis est Dei, testis Paulo ad Roman. cap. 9. Hanc conclusionem asserit D. Thom. communiter receptus in 1. 2. quest. 114. artic. 5. multisque authoritatibus eam probant. Domin. à Soto lib. 2. c. 3. & lib. 3. de natura & gratia, c. 7. & 8. And. à Vega. lib. de fide iustificante c. 9. 7. igitur gratia gratis data, qua Deus benignissima sua voluntate trahit peccatores ad suam gratiam & iustitiam, nemo meretur: sed illa omne meritum antecedit.

Cravo à definitione maioris excommunicationis potius, quod excommunicatus omnino priuatus sit suffragiis Ecclesiae Catholicae. Hoc etenim superius satis probauimus, & constat: quia excommunicatus extra Ecclesiam est, nec eius membrum vere dici potest, igitur suffragia Ecclesiae quae tantum eius membris communia sunt, minime possunt excommunicatis. Sed quo manifestius hanc illationem exponamus, hoc in loco agere libet de effectibus, quos suffragia Ecclesiae potissimum operantur, & praesertim, ut propolice materiae subseruiamus, quaeritur, an orationes, & suffragia vnius alteri prodesse possint? nam hic locus non exigit, quod in specie tractemus de effectibus orationis, & sacrificiorum erga ipsummet operantem, sunt igitur alii quot constituenda ad huius rei cognitionem, quibus facillime constabit eius ad vnguem resolutio.

Primum. Nemo potest alteri, primam Gratiam ex condigno mereri. Probatur hac assertio Hieremie cap. 15. Si fuerit Moyses & Samuel coram me, non est anima mea ad populum istum. Et tamen maximi meriti fuere apud Deum Moyses & Samuel, ergo nullus potest alteri de condigno primam gratiam mereri. Idem constat Ezech. c. 18. Erit iustitia iusti super iustum: & impietas impij super impium: nam sicut non nocet homini patris impietas: ita nec poterit prodesse ex lege iustitiae ipsius patris iustitia. Deinde meritum condigni non excedit personam ipsius, qui meretur, etenim meritum condigni non procedit ex suo libero arbitrio, quo aliquid agimus, nec ex natura operum nostrorum: sed simul ex libero arbitrio & virtute Spiritus sancti, gratiam specialem tribuentis per motionem ad opus bonum & cooperationem eius. Ita quidem nullum opus procedens à libero arbitrio, potest esse meritum sine virtute & gratia Dei: nec item opus Dei esset meritum, nisi fieret per liberum arbitrium humane vel angelicae naturae. Meritum enim opus est Dei, & nostrum. Dei scilicet mouentis auxilio specialis gratiae, & nostrum ut libere cooperantium: siquidem postquam Deus voluntate nostram speciali auxilio gratiae excitauit ad bonum, est in ipsa hominis voluntate hac potestas, ut Deo mouenti & inspiranti consentiat, aut dissentiat. Est elegas hac de re Pauli testimonium 1. ad Corinth. c. 3. non quod sufficientes simus cogitare aliquid ex nobis, quasi ex nobis: sed sufficientia nostra ex Deo est. idem Paul. 2. ad Corinth. c. 9. Potens est autem Deus omnem gratiam abundare facere in vobis, ut in omnibus semper omnem sufficientiam habentes, abundetis in omne opus bonum. Quibus locis palam probatur, non esse nos ex libero arbitrio sufficientes ad opera bona sine gratia Dei. Rursus & hac praemissa manere apud nos liberum arbitrium, docet Euangelium Ioan. 1. dedit eis potestatem filios Dei fieri. & Iesus Iu. 9. cum ait: si quis vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam & sequatur me: nostram libertatem manifeste indicat. Paulitem 1. ad Corinth. cap. 7. Qui statuit in corde firmus non habens necessitatem, potestatem autem habens suae voluntatis, & hoc indicauit in corde suo seruare virginem suam, bene facit. hoc ipsum plerisque aliis testimoniis à viris Catholicis aduersus Pelagii pestilentissimos ac omnino dissidentes errores longius comprobatur: maxime per Ioan. Rosensem contra Lutherum artic. 36. I. an. Eodem artic. 31. Ioan. Bunderum à Gandauo in compendio doctrinae, tit. 6. Alonsum à Castro aduersus haereticos, in

verb. Gratia. & in verb. liberum. Domi. à Sot. lib. 3. de natura & gratia, cap. 7. & aliis. And. à Vega, in lib. de fide iustificante. questio. & sequent. Extat hac de re Sanctae Synodi Tridentinae definitio in sessione 6. capitul. 5. Sunt praeter alia multa Diui Augustini in 3. lib. Hypognosticon. ad finem pulchra verba: Audi, inquit, ergo breuiter, propriae voluntatis tunc est meritum bonum, quando gratia donum praecedit vniuersaeque voluntatem, ut meritum faciat homo per propriam voluntatem. & idem author ibidem paulo ante. Sed clamas iterum. & dicis: si nullum est meritum operantis, quomodo scriptum est: & tu reddes vnicuique secundum opera sua? Ausculta & intellige, si tamen aures habes audiendi, & cor non sit induratum intelligendi: propter liberum arbitrium, quo bona & mala operantur homines dictum est: vnicuique reddes secundum opera sua. Habet enim homo malum meritum cum vicio suorum baptizatus declinat à bono, & facit malum, id est, cum derelinquit Deum, & diligit malum. Habet nihilominus & bonum meritum, cum in omnibus gratia Dei bona in se operanti non resistit, sed cooperator existit: & omnem spem suam habet in illum, cum aurem suam, & cor Deo loquentibus, hoc est in interiori homine praebeat, & non foris in malis saeculo per strepentem. hac Augustin. Quae cum, ut modo argumentabamur, certa sint & probent, meritum condigni procedere ab operibus nostris libero arbitrio, cooperante ei dono gratiae, quod Deus impartitur alicui per monitionem ad opera bona, ut ipse ad vitam aeternam perueniat: patet condigni meritum non extendi ultra hanc monitionem, quod S. Thom. expressim hac vltus argumentatione respondit in 1. 2. quest. 114. articul. 6. & in 4. sentent. distinct. 46. quest. 2. artic. 1. versic. respondeo dicendum: & est omnium Theologorum conclusio receptissima, quae alicuius, neminem posse alteri mereri de condigno primam gratiam. Eadem assertio apertissime fulcitur ea ratione, quod mereri vnum alteri gratiam primam, nihil aliud est, quam deprecari à Deo bonum motum alterius: quod non cadit sub condigni merito: siquidem id iustitiae innititur: motus autem ad opera bona, gratiae tantum Spiritus sancti tribuitur: atque ideo non pertinet ad condigni meritum: deinde eadem conclusio satis alia simili adstruitur: quae certissimum sit. Neminem ex merito condigni primam gratiam sibi mereri: sed ex mera Dei liberalitate. Sic enim inquit Paul. ad Rom. cap. 11. Si ex operibus, iam non est gratia: si autem gratia, iam non ex operibus. Quamobrem cum hac prima gratia nomen hoc ex ipsis diuinis testimoniis habeat, non potest ad condigni meritum pertinere: quia tunc non esset gratia. Diuus Augustin. lib. 3. Hypognosticon inquit. Vitiato libero arbitrio totus homo vitiatus est: per quod absque adiutorio Dei, & gratiae, quod Deo placet nec valet incipere, nec perficere sufficit. Prauenitur autem medicina, id est, Christi gratia, ut fauetur & reparatur in eodem vitiata, atque praeparatur voluntas quae semper indigens adiutorio, illuminante gratia Saluatoris possit tam Deum cognoscere, quam secundum eius vivere voluntatem. Haec enim Augustinus. Deus enim, cui vult miseretur, & quem vult indurat: igitur non volentis nec currentis, sed miserentis est Dei, testis Paulo ad Roman. cap. 9. Hanc conclusionem asserit D. Thom. communiter receptus in 1. 2. quest. 114. artic. 5. multisque authoritatibus eam probant. Domin. à Soto lib. 2. c. 3. & lib. 3. de natura & gratia, c. 7. & 8. And. à Vega. lib. de fide iustificante c. 9. 7. igitur gratia gratis data, qua Deus benignissima sua voluntate trahit peccatores ad suam gratiam & iustitiam, nemo meretur: sed illa omne meritum antecedit.

Obiter tamen: nā id nostrates minime explicarunt, ut lector facilius hac percipiat, adnotare libet, gratia generaliter dici, quodcumque donum, quod non debetur suscipiendi, sed voluntate donatur. Ita enim inquit Paulus, si ex operibus, iam non est gratia. & tamen, licet hoc sit generale nomen, specialiter tamen nomenclatura dicitur gratia quaedam gratum faciens: reliquis nomen genericum renitentibus, ut dicantur gratiae gratis datae. Est autem gratia gratum faciens, per quam homo ipse Deo coniungitur, & formaliter sit amicus, & Deo gratus, ac iustificatur, iuxta illud ad Roman. cap. 3. Iustificati gratis per gratiam ipsius. Gratiae autem gratis datae, sunt dona illa, quae conferuntur non in bonum ipsius suscipientis, sed in aliorum vtilitatem, ut vnus alteri cooperetur ad hoc, quod ad Deum reducat. De quibus Apostolus ad 1. Corinth. cap. 12. inquit: vnicuique datur manifestatio spiritus ad vtilitatem, scilicet aliorum. & inibi meminit harum gratiarum, ut sunt dona prophetiae, linguarum, & sanctorum: quae nihil vetat prauis hominibus donari. Dicuntur

Dicuntur autem gratia gratis data: quia conceduntur supra facultatem naturae, & supra merita personae. Hanc distinctionem explicat Thom. 1.2. *quest. 111. art. 1.* Gratia autem iustificationis potest tripliciter accipi. Primo quidem pro gratia gratum faciente, qua formaliter iustificamur & efficiamur amici Dei. Secundo modo pro gratis data, qua Deus nos adiuuat, & peculiariter mouet, ut ea efficiamus quae requisita sunt, ut obtineamus gratiam & amicitiam ipsius. Tercio accipitur à quibusdam gratia iustificationis generaliter, ut sub se comprehendat gratiam in prima & secunda significatione. & tandem ut gratia iustificationis dicatur, quidquid gratis à Deo fit, ut iustificemur. Hae distinctiones ex eo probatur, quod sapientissima Catholicae authoribus auxilium speciale Dei mouentis affectum ad opera bona, & concursus ipse Dei praetentis, conuertentisque ad se nos, appellatur gratia iustificationis. Idem Thom. *ead. 1.2. quest. 109. art. 6.* dum tractat de Dei auxilio speciali ad mouendum, id videtur tribuere gratiae iustificationis: sic idem non semel in *dict. quest. 111.* ex eo distinguit gratiam gratum facientem, à gratia gratis data, quod gratia gratum faciens tendit in utilitatem ipsius tantum suscipientis: gratia vero gratis data non confertur in bonum ipsius suscipientis, sed in utilitatem aliorum, sed auxilium speciale Dei, tendit in bonum & commodum illius, cui confertur tantum. Igitur id omnino pertinet ad gratias gratis datas: imo est proprium gratiae iustificationis. Gratia igitur iustificationis generaliter accepta complectitur gratiam gratis datam, quae speciale Dei auxilium dicitur: & gratiam gratum facientem, qua formaliter iustificamur. Sancti enim patres in concilio Mileuitano, & Augusti. passim gratiam iustificationis appellant quicquid gratis à Deo fit, ut iustificemur. Gratia vero gratum faciens à gratia gratis data hac in parte distinguitur in hoc, quod gratia gratum faciens est habitus quidam supernaturalis, quem Deus infundit animabus nostris, quoties nos sibi reconciliat, & ad suam amicitiam admittit; ut per illam formaliter sumus illi grati, sic, ut albedine sumus albi, sed & gratia iustificationis prout accipitur pro speciali Dei auxilio, operans dicitur in illo affectu, quo mens nostra mouetur: cooperans vero in illo quo mens nostra mota est, ut velimus, & volumus sic, ut faciamus: sic dum mens nostra mouetur, est cooperans: quia cooperatio non solum tribuitur Deo, sed etiam animae. Eodem modo gratia gratum faciens, dum sanat & iustificat dicitur gratia operans: sed qua parte est principium meritorie deinceps operandi ex libero arbitrio, dicitur gratia cooperans: quemadmodum haec explicat Thom. 1.2. *quest. 111. artic. 2.* de his etiam late tractant Ioan. Driedonius *lib. 1. de gratia & libero arbitrio. tract. ca. 2. in prima eius parte.* Diuus Augustinus *de grat. & libero arbitrio. cap. 17.* Andre. à Vega super concilium Tridentinum *in cap. 8. c. 13.*

Ego sane opinor, auxilium Dei speciale, concursusque eius praetentis, conuertentisque ad se nos, licet connumeretur inter gratias gratis datas, ab eis tamen posse distinguari, & nomen habere speciale, auxilij quidem gratuiti peculiaris, quo nos super naturam Deus euehit: ut discernatur à generali Dei concursu, quo mouet, fouetque res naturales: & tamen à gratia gratum faciente differre, licet ad gratiam iustificationis pertineat: haec omnia constant ex superius adnotatis: & quia gratia gratum faciens est habitus quidam supernaturalis, & diuini prorsus ordinis, quem Deus infundit animabus nostris, quoties nos sibi reconciliat, & ad suam amicitiam admittit, ut per illum sic sumus formaliter ei grati, & amici, ut albedine sumus albi, & cognitione cognoscentes: & fide fideles. Gratia vero gratis data non habitus est, sed auxilium quoddam speciale, & peculiare ipsius Dei, quo Deus peculiariter adiuuat, & potentius mouet, & inflectit potentias nostras, ut ea facere possimus, quae sunt necessaria ad iustificationem nostram, & sic ad consequendam gratiam gratum facientem, & ita habitum, quem modo significamus, quae distinctio colligitur ex S. Tho. 1.2. *quest. 109. artic. 6.* Auxilium autem istud speciale Dei mouentis hominem ad bene operandum, & praeparandum se ad consequendam iustificationem, & habitum gratiae, seu gratiam habituales ad iustificationem, & habitum gratiae, seu gratiam habituales ad iustificationem pertinet, tamen si gratia gratis data appelleretur.

Hinc sequitur Catholica conclusio, quae constanter asserueramus, Neminem posse solis viribus naturalibus absque

Dei auxilio speciali ea efficere, quae sunt ad obtinendam gratis iustificationem necessaria. Haec probatur Ioan. 6. Vemo potest venire ad me, nisi pater, qui mittit me, traxerit eum. & Ioan. c. 15. Sine me nihil potestis facere. Eadem conclusio pluribus in locis ab Augustino defenditur aduersus Pelagianos haereticos, & à sancto Thom. in *dict. art. 5.* atque alij Theologiae professoribus omnium communi sententia cuius varia doctissimorum virorum testimonia tradidit Dominicus à Soto *lib. 2. de natura & gratia. c. 3.* Alfonso à Castro *de haeresib. verb. Gratia.* Andreas à Vega in *libro de fide in cap. 8. quest. 8.* & Gregorius Ariminenus in 2. *sententia. dist. 21. quest. 1.* & in *dist. 21. quest. 1. idq.* definitum fuit olim in concilio Mileuitano c. 4. & c. 5. atq; in Tridentina synodo *sess. 6. cap. 5.* cuius Canon primus ita inquit: Si quis dixerit hominem suis operibus, quae vel per humana naturae vires, vel per legi doctrinam, absque diuina per Christum Iesum gratia posse iustificari coram Deo, Anathema sit.

Deducitur item ex his, praeparationem, & dispositionem sufficientem ad gratiam, esse opus & Dei, & nostrum. De quo quidem praueientis nostrum autem contentientium, & cooperantium. Vnde & in nobis nullum est initium praeparationis ad gratiam, & iustificationem: sed Deus incipit, sicut in eodem concilio Mileuitano, & Synodo Tridentina *dist. cap. 5.* definitum extat. idem August. docet de *gratia & libero arbitrio. cap. 5.* scribens ita: Nisi domum Dei egeret, etiam nunc ad Deum nostra conuersio, non ei diceretur, Domine Deus virtutem conuertere nos. Rursus idem Augustinus *libro 1. cap. 4. contra duas epistolas Pelagij.* Non potest homo aliquid velle boni, nisi adiuuetur ab eo, qui malum non potest velle: hoc est, gratia adiuuet per Iesum Christum. Paulus ad Philipp. *cap. 2.* Deus, inquit, operatur in nobis velle, & perficere. Quibus & alia plura testimonia suffragantur, quae hic missa facimus, quandoquidem à praecipitis authoribus diligentissime traduntur.

Inferitur etiam ex prenotatis, ita ab Ecclesia Catholica liberum arbitrium constitui, ut ei infirmo, & egeno necessarium esse iudicet gratiam Dei: at vero ita vicissim gratia extolli, ut liberum arbitrium minime sublatum esse censet. sed definiat cooperatione nostra opus esse in iustificatione. Huius catholicae assertionis probatio constat, praeter ea, quae initio huius paragraphi adduximus, authoritate Synodi Tridentinae, *sessio 6. capit. 5.* & canon 4. ubi definitur, quod Deus neminem coactum ad se trahit, aut necessitate inducit, sed in nostra potestate est, gratia eius respondere, vel assensum nostrum ei praebeere, & cooperari. Diuus Augustinus de peccatis meritis *libro 2. capitulo 18.* sic ait: Liberum arbitrium huc atque illuc sic flectitur, ut male uti malum possit, & bene bonus. sed non nisi ex Deo bonam voluntatem habemus. Paratur enim voluntas à Domino, qui operatur in nobis velle, & operari. Tertullianus in *libro de praedestinatione aduersus Iulianum, cap. 21.* manet, inquit, ad quaerendam salutem arbitrij libertas, id est, rationalis voluntas, sed ab inuoluntate prius Deo, & inuitante ad salutem: ut vel eligat, vel sequatur. His etenim & aliis testimoniis satis apparet liberum arbitrium per primi parentis peccatum laesum: minere quidem in malum per se cum concursu generali naturae in bonum autem gratia Dei mouente & adiuuante, secundum illud *Osea 13.* Perditio tua ex te Israel, tantummodo in me auxilium tuum. Extat igitur Catholica definitio aduersus haereticos, quos multis tractatibus ad hoc editis conuincunt Diuus Augustinus, & alij Ecclesiae Catholici Doctores, quos nostra aetate imitati sunt Rosellius aduersus Lutherum *artic. 36.* Ioann. Driedon. *de libero arbitrio.* Bunderius in *compendio conuersionum, tit. 7.* Alfonso à Castro *de haeresib. in verb. gratia.* Dominicus à Soto *libro 1. de natura & gratia, capitulo 15.* exponit & hanc conclusionem S. Thom. 1.2. *quest. 109. art. 2. art. 6.* & idem 1. parte *quest. 87. artic. 1. rursus 1.2. quest. 113. artic. 3.* His tamen & aliam Catholicam conclusionem adijcimus, quam necessariam fore opinamur ad eorum, quae modo exposuimus apertorem intellectum.

Opera iusti, quae genere suo, ac circumstantiis bonae sunt, omnia sunt meritoria de condigno & cumulatione gratiae, & vitae aeternae. Haec assertio probatur ratione & autoritate. Ratio enim ex eo constat, quod quicquid redditur secundum iustum iudicium, merces condigna est: cum id ad iustitiam pertineat: sed vita aeterna redditur à Deo secundum iudicium iustitiae. 2. ad Timotheum 4. in reliquis reposita est mihi corona iustitiae, quam reddet mihi Domine.

illis illa die, iustus iudex. igitur homo iustus ex operibus meretur condigni merito vitæ æternæ. Deinde meritum est opus quo quis sit mercede dignus. & pluribus in locis scripturæ merito fit mercedis operibus iusti retribuitur. *grat. l. 1. c. 9. Amen dico vobis non perdet mercedem iustus. & l. 1. c. 1. Vniuersusque mercedem accipiet secundum laborem suum, ergo præmittitur, opera iusti meritum habere, & ideo esse mercede digna. merces autem gloriæ æternæ est. Nam si opera apud Deum merita non sunt, nisi virtute prævia gratia, potissime sunt digna mercede ipsius vitæ æternæ, cuius semen est ipsa gratia. vt inquit Tho. 1. 2. q. 114. ar. 2. ad 3. & innuit Paulus ad Roman. c. 6. Gratia Dei, vitæ æternæ. Auctoritate adstruitur hæc conclusio Pauli 2. ad Thim. 1. vbi scribens de tribulationibus, inquit, quas in exemplum iusti iudicii Dei, vt digni habeamini regno Dei, pro quo & patimini. & Math. c. 5. Gaudere, inquit Iesus, & exultare, quoniam merces vestra copiosa est in cælis. Hoc ipsum sacrosancta Synodus Tridentina constituit *sessione 6. c. 16. & canon. 26. & 32. sunt & ad hæc veterum auctorum & sanctorum virorum plura testimonia, quæ aduersus Lutherum tradidere plures auctores ex iunioribus, atq; item ex veteribus Diuus Tho. in d. q. 114. ar. 3. & in Epistola Pauli ad Rom. c. 4. & S. Bonaventura in 2. sent. dist. 27. q. 1. Richar. in 4. sent. dist. 4. ar. 1. q. 1. Ioan. Bunderius in compendio concertationum. 6. Alfonso à Castro in lib. aduersus hæreses in verb. meritum. Domin. à Soto lib. 3. de natura & gratia. c. 7. & 8. Andreas à Vega lib. de fide iustificante. q. 5. idem in defensione. Concilii Tridentini lib. 1. c. 12. & sequent. à quibus duo huic assertioni obijciuntur. Primum, quod meritum ad iustitiam pertinet, & ius est æqualitatem præmittens. nihil autem nos possumus præstare Deo æquale vitæ æternæ: siquid vitæ æternæ nullus sit nobis obsequiis æstimabilis. Paul. ad Rom. c. 8. non sunt condigne pænes huius sæculi ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis. Ergo nulla est iustitia, aut meritum positum apud Deum, ad futuram gloriam, quod comprobat ex Aristotele 8. Ethicorum dicentel: diis & parentibus non possumus reddere æquale. Alterum: merces & præmium quid debitorum significant: Deus autem nihil potest debere nobis: nullus etenim ei prior dat, vt retribuat ei, vt scribit Paulus ad Roman. c. 11. nec Deus debet iustis vitam æternam propter quæcunque eorum opera: posset equid iustus ea non dare, nec eis faceret iniuriam. Nam quidquid est nostri officii suum est, & id debitum: atq; ideo quod iusti ei reddimus. Igitur nulla est obligatio Dei propter nostra opera vtunque sanctissima. His vero obiectionibus à Catholicis vniuersim consensu distinctione quadam respondetur: quæ hic breuiter exponemus.**

Opera iustorum, dupliciter considerantur. Primo quidem considerari possunt secundum suam perfectionem naturalem, & quatenus sunt à libero arbitrio iuxta vires naturales, etiam ex speciali auxilio Dei ante gratiam gratum facientem, & amicitiam diuinam. Et in his non est condignitas ad beatitudinem & vitam æternam. Longissime enim excedit beatitudo valorem omnium talium nostrorum operum, sicut & virtutem nostram naturalem: cui ipsa sit supernaturalis. Est tamen congruitas proportionis, quod homini operanti secundum suam virtutem, Deus recompenset secundum excellentiam suæ virtutis. Possunt tamen etiam considerari opera iustorum secundum perfectionem supernaturalem, quam habent à gratia & Spiritu sancto inhabitante animas ipsorum, & sic considerata sunt meritoria vitæ æternæ de condigno. nam maior meriti attenditur secundum virtutem Spiritus sancti: iuxta illud Iam. 4. fiet in eo fons aquæ salientis in vitam æternam, attenditur etiam pretium operis secundum dignitatem gratiæ, per quam homo efficitur confors diuinæ naturæ, adoptaturque in filium, cui debetur hæreditas: ad Rom. c. 8. si filii, ergo hæredes. Hæc distinctione vsus est S. Tho. 1. 2. q. 114. ar. 3. quem Theologi omnes sequuti sunt in 1. sent. dist. 17. & in 2. dist. 23. Domin. à Soto lib. 3. de natura & gratia. c. 7. & in Epist. ad Rom. c. 3. Andr. à Vega in lib. de fide iustificante. q. 5. vers. ad primum. & constat ex his, quæ statim in sequenti distinctione dicemus. Etenim qui illa vtuntur, & hæc, ni fallor, præmittere videntur sentim quidem, etiam si non omnes hanc expressim adnotauerint.

Meritum item distinguendum est. Aliud est eternum proprium & perfectum, ac suapte natura meritum: cui de rigore iustitiæ merces debetur: vt plane iniustus censetur

qui hanc mercedem non reddiderit. Hoc meritum non est hominis ad Deum. nam si Deus nemini, redderet operum suorum mercedem, iniustus non eiet, etiam si nostra opera adsumamus secundum perfectionem supernaturalem. Aliud dicitur meritum, quod non suapte natura, aut simpliciter dignum est mercede de rigore iustitiæ: sed ex suppositione ipsius retribuētis, & eius ordinatione. quale est præmium & meritum braui in hastiludio, in quo rex promittit victori gemmā, aut aliquid preciosum: quod multo maioris valoris est, quam labor & industria victoris: quæ quidem sua propria natura æstimata, non sunt digna ex rigore iustitiæ tanta mercede. sed tamen præmissa & supposita ordinatione seu promissione Regis, victor in hastiludio dignus est omnino, & de iustitia illa mercede, eiusmodi est meritum hominis ad Deum. Nam et si nostra opera non sint ex seipsis digna vitæ æternæ: tamen quia misericors Deus promissit seruanti mandata sua se illi daturum vitam æternam, *Matt. c. 19. post talem promissionem iustum est, quod Deus det vitam æternam seruanti eius mandata: constituiturque Deus debitor vitæ æternæ, non ex operibus nostris, sed promissione sua: quæ quidem promissio simpliciter & absolute est tribuenda gratiæ. sic inquit Paulus ad Coloss. 1. dignos nos fecit in partem sortis sanctorum. Hoc ipsum asserit Augustin. de Trinitate. lib. 14. c. 15. quid animam, inquit, faciet beatam, nisi meritum suum, & præmiū dominum: sed & meritū eius, gratia est illius, cuius præmiū erit beatitudo eius idem Augustin. *serm. 151. de tempore: laudemus, inquit, fratres dominū, quia eius fidelia promissa retinemus, nondū acceperimus. Parū putatis, quia promissorē tenemus, vt iam debitorē exigamus? promissor Deus debitor factus est bonitate sua, non prærogatiua nostra. idem in *serm. 16. de verbis Apostoli. in his, quæ iam habemus, laudemus Deum largitorem: in his, quæ nondum habemus, tenemus debitorem. debitor enim factus est non aliquid à nobis accipiendo, sed quod ei placuit, promittendo. Hæc diuus Augustin. qui præmissam distinctionem sensisse videtur, quam post alios exponunt auctores ad præcedentē citati: & Ioan. Bunderius in Compendio concertationum, tit. 6. ar. 5. & seq. atque optime Alfonso à Castro aduersus hæreses in verb. meritum. Vnde ratio huius meriti de condigno hominis ad Deum, non est simpliciter, absolute, & perfecte assumenda, sed ex suppositione, vt diximus. Neque dici potest meritum de condigno perfectum secundum rigorem. Id etenim competit merito Christi solius, quia erat suppositum diuinum propter vnionem verbi. Quod S. Tho. explicat. 3. part. q. 1. ar. 2. ad 2. & ex eo adnotauit Dom. Soto. in 4. sent. dist. 1. q. 5. ar. 4. & lib. 3. de nat. & grat. c. 6. Est tamen meritum hoc de condigno hominis ad Deum, suo gradu apud Deū ipsum iustitia. quod idem Soto tradit in 4. dist. 2. q. 1. ar. 4. & in d. lib. 2. c. 7. & 8. qui post alios hoc ipsum ex sacris literis & auctoribus efficaciter probat.***

Ex his distinctionibus multa deducuntur, quæ necessaria sunt ad intellectum huius conclusionis, quam Catholicam esse diximus, & ad respondendum obiectionibus, quæ eidem opponi solent.

Primum opera iustorum ex sua propria natura, & vi, vt à libero arbitrio, etiam ex auxilio speciali Dei antecedenti gratiam gratum facientem, procedunt, non esse meritoria merito condigni: tamen de congruo possunt esse: & sint meritoria. Hæc diuus Thomas paulo ante citatus, & alii quorum mentionem fecimus.

Secundum, opera iustorum vt procedunt & considerantur à perfectione, quam habent supernaturalē à gratia & Spiritu sancto inhabitante animas ipsorum: & sic à gratia gratum faciente, meritoria esse apud Deum merito condigni. Hoc ipsum satis superius probatum est.

Tertio infertur, meritum condigni proprie & immediate, vt interim ita loquar, procedere à gratia cooperanti, & ei tribuendum esse, & sic habitualem gratiam, id est, gratū facientem, esse principium meriti condigni. hanc illationem plane probat S. Thom. 1. 1. q. 109. ar. 2. post D. Augustin. in lib. de libero arbitrio.

Quarto: constat ex his, istorum opera, vt procedunt à gratia gratū faciente, & sic à perfectione supernaturali, non esse simpliciter meritoria merito condigni gloriæ, beatitudinis, & vitæ æternæ, sed supposita ordinatione Dei, & eius gratuita diuina promissione, qua iustis vitam æternam promittit, & gratis se constituit debitorem. Sic sane locus

Pauli intelligendus est, ad Rom. c. 8. nam si naturam ipsam operum consideremus, seclusa promissione diuina, & eius ordinatione, non sunt condignæ passionis nostræ ad futuram gloriam. Hanc illationem plane Catholici omnes fatentur: & post alios D. Thom. 1. 2. q. 11. 4. art. 1. & hi Docto. quorum modo mentionem fecimus.

Quinto, patet ex ratione iustitiæ, supposita hac diuina ordinatione, vitam æternam & beatitudinem deberi, ipsumque Deum debitorem esse propter meritum operum iustorum. Hoc probatur ex præcedentibus: unde si recte omnia considerentur, manifesta est responsio ad obiectiones ex his postremis duabus illationibus.

Et licet plerisque visum sit, Deum ipsis iustis debere beatitudinem, & vitam æternam: atque ipsis debitorem esse supposita promissione diuina: ut opinatur Scotus, Bonauentura, & Richardus in 2. sent. dist. 27. illud tamen consilium probari & teneri potest, quod S. Thom. docet in dist. qu. 11. 4. art. 1. ad 3. dum asserit, Deum effici non simpliciter debitorem vitam æternam, sed supposita eius promissione: atque ideo non esse debitorem ipsis iustis operantibus: sed sibi ipsi, suæ propriæ bonitati, & firmissimæ veritati, ut eius lex, & ordinatio impleatur. Denique Deum sibi ipsi primum, & ex consequenti impletibus eius ordinationem, ex sua ipsius gratia factum esse debitorem dici non incongrue poterit, quod tradit Andr. à Vega in dist. qu. 5. & Viguierius Granatensis in instr. cap. 9. §. 3. versicu. primo tradidit.

Sexto hinc proxime constat, qualiter accipiendum sit quod Diuus Bern. scribit in sermone primo de annunciatione, dum inquit, quod absque iniuria potest Deus non dare beatitudinem iustis. & rursum quod August. tradit lib. 4. contra Iulianum Pelagianum c. 3. dicens, Deum fore iniustum, si non ad ipsius regnum verus admitteretur iustus. Ad hæc Paul. Apostolus 2. ad Timotheum cap. 2. inquit: Fidelis sermo. Nam si commortui sumus, & conuiuemus. Si sustinebimus, & cōregnabimus: si negauerimus, & ille negabit nos, si non credimus, ille fidelis permanet, negare se ipsum non potest. idem ad Hebr. c. 6. non enim, inquit, iniustus est Deus, ut obliuiscatur operis vestri, & dilectionis, quā ostendistis in nomine ipsius, qui ministrastis sanctis, & ministratis. Etenim hæc auctoritates sunt accipiendæ supposita, vel non præmissa promissione diuina: aut tandem aliter, quod petendum est à viris in sacra Theologia doctissimis, eisdemque religionis Christianæ, & Catholicæ ecclesiæ obseruatissimis. Nostrum siquidem non est, rem à propria professione iuris humani alienam penitus explicare, legat vero quispiam Andr. à Vega in dist. questio 5. & eundem super concilium Tridentinum lib. ult. cap. 22.

Septimo, si ad amissum quæ dicta sunt perpendatur, elicitur, non esse necessariam nouam Dei acceptationem præter gratiam gratum facientem, ut opus sit condigno meritorum. Hoc corollarium probatur: quia gratia gratū faciens, nihil aliud est, quā acceptatio ad gloriam, ut omnes fatentur in 2. sent. dist. 27. & in 3. dist. 18. si ergo per gratiam homo iam est acceptus ad gloriam, non est opus noua acceptatione operis. Nam si filij, ergo heredes, ut inquit Paulus, & propterea opus est gratū, quia persona est grata. respexit enim Deus ad Abel, & munera eius. Alioqui esset repugnātia, personā esse acceptā, cuius opus non sit Deo gratum, atque ita Dom. à Soto lib. 3. de natura & gratia c. 7. eleganter, ut & multa alia, hanc illationem probat, & defendit aduersus Scotum, qui in 1. sent. dist. 17. q. 1. existimat, non satis esse, opus elici à gratia, ut sic meritorium vitam æternam: sed ultra hoc requiritur, quod sit acceptū à Deo, & ordinatum ad talem finem.

Fateor optime lector me longius digressum fuisse, quam ab initio constituerā, sed tamen hæc ad faciliorem huius materie intellectū mutuati sumus à viris Catholicis, & sacra Theologiæ professione celebratissimis, quæ in eū sensum accepimus, & accipere obtestamur, quem sancta mater ecclesia probauit, & Catholicum esse definierit.

¶ Secunda conclusio: Nullus potest non tantum primam mereri. Hæc probatur eadē ratione, quam ad probationem primæ conclusionis adduximus ex Diuo Thoma prima secunda q. 114. artic. 6. & præterea, quia meritum condigni propriæ & vere iustitiæ tribuitur, & ad eam pertinet, quod satis manifestum est, iustitia autem est ad ipsum operantē. Paulus 2. ad Corinth. cap. 5. omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi, ut referet vnusquisque propria corporis, prout

gessit siue bonū, siue malum: & Apocalypsis cap. 14. opera enim illorum sequuntur illos Paul. item ad Rom. cap. 2. retribuens iustum Dei iudicium inquit, qui reddet vnusquisque secundum opera eius. deinde iustitia ad alterum est, teste Cicerone lib. 1. de officiis. tradit Thomas 2. 2. questio. 58. artic. 2. post Aristotel. lib. 5. Ethic. cap. 2. & cap. 5. actiones autem, quæ sunt ad alterum, considerantur per comparationem ad agentem, & ad eum, in quem fiunt, ut constat. igitur condigni meritum, quod iustitiæ tribuitur respectu agentis veritatis, atque ideo non potest ex alterius operibus alter de condigno quidquā mereri. idem etiam probatur, quia iustitia est reddere vnusquisque quod suum est: id est, ei debitum secundum proportionis æqualitatem, sed iuxta hanc æqualitatem non potest vni deberi quidquam ex operibus alterius: cum si nihil egerit, nec dederit: ergo non potest quis alteri ex condigno mereri. & præter hæc apparet, quia meritum condigni personā operantis non excedit. Nam gratia cooperans, à qua meritum procedit ex condigno, ut suum possitorem ad beatitudinem perducatur, datur: non ut per eam alteri mereatur ex condigno. Alteri enim ex condigno mereri soli Christo seruatur est: ut explicat Thomas præter alios in d. artic. 6. ex quibus constat hæc secunda conclusio: quæ communis est apud Theologos: & eam proponit Hadrian. in quodlib. 8. par. 2.

¶ Tertia conclusio: potest quis non tantum pro suis culpis, id est, pro peccatis temporariis, quæ residuæ sunt ex remissis peccatis, de condigno, & lege iustitiæ satisfacere, sed & eodem iure pro alienis: modo ambo sint amici Dei. Hæc assertio quoad primam partem probatur multis, quæ de satisfactione adnotarunt Theologi, præsertim Catholici aduersus impium Lutheri dogma. Roffensis inquam in art. de satisfactione. Castr. de hæresib. in verb. satisfactio & penitentia Bunderius in compendio concertationum, tit. 10. Thom. & alij in 4. sent. dist. 15. nec enim Christus Luca c. 11. dixisset, date elemosynam, & ecce omnia munda sunt vobis; si remissa culpa consummata esset mundatio, aut si poena temporaria, quæ pro peccatis iam dimissa superest, non posset operibus nostris tolli, & exolui. quod autem hæc satisfactio ad iustitiam, & eius legem pertineat, & sic ex condigno fieri satisfactionem probat Thom. in 4. sentent. dist. 20. quest. 1. artic. 2. dū distinguunt meritum de congruo à satisfactione, explicat eleganter Domin. à Soto in lib. 3. de natura & gratia. cap. 6. etenim si poena temporaria, quæ superest dimissa culpa, per opera nostrapœnalis soluitur, ut est in confessio apud Catholicos, & id Synodus Tridentina definivit sessione 6. cap. 14. debitum tollitur rigore iustitiæ.

Secunda pars conclusionis probatur ex eo, quod manifestum sit, posse quempiam pro poena ab alio debita satisfacere. Id enim Paulus asserit 1. ad Cor. c. 8. ex æqualitate, inquit, in presenti tempore vestra abundantia illorum, scilicet pauperum ministrorum Christi, inopiam suppleat, ut & illorum abundantia vestra inopia sit supplementum, abundabant namque Corinthij temporalibus bonis: egeni vero & diuersi ministri Christi spiritalibus abundabant, egentes terrenis. voluit itaque Apostolus, bona opera pauperum Christi communicari. idem Paulus ad Coloss. cap. 1. Nunc gaudeo in passionibus pro vobis, & adimpleo ea, quæ desunt passionum Christi in carne mea, pro corpore eius, quod est ecclesia. Hæc Paulus, quemadmodum ergo passio Christi suffragatur ecclesiæ, hoc est membris Christi: ita membra Christi mystica sibi mutuo operibus subsidio sunt, dum vnus satisfactio alteri subuenit. sic hanc secundam partem conclusionis tenent Thom. in d. questio. artic. 2. Hadrian. quodlib. 8. 3. par. idem Hadrianus in 4. vbi tractat de indulgentiis, versicu. ad argumenta, quibus defensus post S. Thom. in additionem ad 3. part. quest. 71. art. 1. & 2. & in 4. distinct. 45. questio. 2. Cardin. à Turra Cremat. in cap. mensuram de penitent. distinct. 1. §. in leuitico. num. 13. Domin. à Soto in dist. capitul. 6. quibus placet, hanc satisfactionem fieri de condigno, & lege iustitiæ. quia non agitur hic de merito, ut vnus alteri mereatur, sed de solutione debite poenæ: atque ideo apud Deum, si quis velit soluere quod alter debet, non est cur Deus non acceptet operam, quæ ex gratia procedunt, si pro amico offeruntur, & si pro se ille obtulisset. Sic diuus Thomas, in dicto articulo 2. in specie hanc questionem tractans, hanc satisfactionem esse pro altero distinguunt à merito congrui. Hanc opinionem tenet ac defendit Ioan. à Medina in Codice de penitent. tractat. 3. questio. 5. dicens esse communem. tametiam

8 nemur, opera contra charitatem facta non esse ad satisfactionem insufficientia, adhuc charitate accedente, etiam fuerint opera in penitentiam sacramentalem a sacerdote iniuncta probatur hac assertio his rationibus, quibus proxime fuere probata, & eam defendit Ioan. a Medina in d. tract. 2. cap. de penitentia iniuncta. verum, sed si ultra esset dubitatur, eandem sententiam praeferunt plane Palud. in d. art. 3. Cardin. à Turre Cremat. & Hadrian. paulo ante citati, qui expressim asseverantes, per opera extra charitatem facta, esse satisfactum sacerdotis iniungentis penitentiam, & Ecclesiae praecepto, quod statim tractabitur, non tamen Deo, palam praefatam conclusionem admittunt: sed & Syluest. in d. quest. 7. eam omnino explicans inquit: esse veritatem, & mentem pene omnium Doct. quod & nos constanter asseueramus, & nihilominus Caiet. in quest. 2. de satisfact. existimat, opera iniuncta a sacerdote in penitentiam sacramentalem facta extra charitatem, satisfactoria esse, & effectum satisfactionis habere accedente charitate: & hoc probat ex eo, quod opus sit sacramentale, quod irregulariter, licet quando fit, effectum suum propter obicem peccati non operetur, recedente tamen peccato illum operatur, sicuti de baptismo Augustinus scribit lib. 1. de baptismo. cap. 12. cap. tunc valere, de consecr. dist. 3. at satisfactio sacramentalis pars est sacramenti, vique habet ex clauibus & virtute sacramenti, atque opere operato ergo sortitur effectum recedente peccato. Fatetur tamen ipse Caiet. hac opera charitate accedente non tantum habere effectum ad satisfaciendum, quantum habuissent, si facta forent in charitate, qua in re satisfactio sacramentalem distinguit ab alijs operibus sacramentalibus. hac enim facta extra charitatem recedente fictione, & peccato totum & tantum effectum sortitur, quantum habuissent facta in charitate, quia opera Dei sunt, non hominis: illa vero cum maxima ex parte hominis sit, facta quidem extra charitatem recedente fictione, licet effectum recuperet & sortiatur, non tamē quantum habuisset facta in charitate. Hac Caiet. cuius opinionem adeo veram esse censet egregius vir Mart. ab Azpilcueta in c. 1. in prin. nu. 49. de penit. dist. 6. vt opinetur opera facta extra charitatem, iniuncta tamen in sacramentalem satisfactionem, accedente charitate eundem effectum habere ad satisfaciendum, quem habuissent, si facta forent in charitate: & hoc propter virtutem sacramenti. ego vero Caic. sententiam, & viri doctissimi extensione modo arbitror esse contraria opinionem communi Theologorum, vt modo adnotauimus, imo communē assertionem non obstantē ratione Caiet. veriorē esse opinor.

Illud etenim in primis fatetur, quod Caic. optime asseuerat, opera satisfactoria iniuncta in sacramentalem penitentiam, & satisfactionem, magis quidem ceteris paribus satisfacere, & maioris valoris esse virtute sacramenti, quam opera non iniuncta in sacramentalem satisfactionem. hoc fatetur communiter Theologi, & notat Thomas, & ibi Caiet. in 3. parte, quest. 90. artic. 2. ad 2. idem Thomas expressim quodlib. 3. artic. 28. hoc praemisso probatur falsam esse Caiet. sententiam. Primum, quia satisfactio licet sit iniuncta in sacramento penitentiae, & habet maiorem valorem virtute sacramenti, & clauium, est tamen opus hominis, non Dei: atq. ideo valor merito innititur operantis. hoc etenim propriū est satisfactionis, vt fatetur Tho. in 4. sent. dist. 13. q. 1. art. 3. ad tertium, quem alij sequuntur: igitur cum praecipue consideretur ex opere operantis, si fiat extra charitatem omnino mortua est, nec accedente charitate sortitur effectum, quia ratione cessat argumentatio Caiet. ab alijs sacramentis deducta. Sacramenta siquidem opera sunt solius Dei diuinitus instituta, quae valorem habent a meritis Christi: non a meritis operantis: ideo etiam si fiant extra charitatem, non admittunt proprium valorem, licet non profint operanti, & cessante fictione sortiuntur effectum, praesertim tollitur ratio Caiet. quia ea locum habet in sacramentis imprimētibus characterem in anima, quae iterari non possunt: haec enim recedente fictione sortiuntur suum effectum, alia vero sacramenta non hanc sequuntur legem: nam indigne sumpta extra charitatem recedente fictione, non conferunt effectum recipienti, vt Ioā. a Medina ex rationibus aliquot Theologorum fatetur in Codice de penitent. tract. 3. quest. 3. & in tract. 2. ca. de penitentia iniuncta. vers. sed ultra & in cap. de confessione facta iteranda. & Hadr. in 4. sentent. in tract. de confess. cap. quoniam dubium, & tractabitur in fine huius paragraphi. Secundo aduersus Caiet. opinionem argumentatio efficax fit ex eo, quod

communi omnium iudicio in distinct. 25. 4. sentent. definitum extat, eadem opera, quae sunt satisfactoria, esse & meritoria, & quae sunt meritoria, esse satisfactoria: quia & meritoria & satisfactoria vna, & eadem radix est gratia cooperans, & gratū faciens, sed si opera iniuncta in sacramentali penitentia facta extra charitatem accedente fictione sortentur satisfactionem, sequeretur eadem esse & meritoria, quod dist. non procederet a gratia, nullo modo recedente fictione meritoria sunt: imo contrariū esset erroneum, igitur hec opera non sunt recedente fictione satisfactoria.

Tertio, virtus sacramenti penitentiae operatur remissionem culpae poenae aeternae, & portionem aliquā temporalis, iuxta Catholicas, & cōmuni consensu receptas definitiones, ex opere quidem operator: non autē satisfactorie, cum hac ad operantis opus pertineat, sed & si detur, recedente fictione virtutem sacramenti accedere, & prodesse id obtinet quod ad virtutis effectus, quos modo diximus, non quo ad satisfactionem, ergo opera haec licet maioris valoris sint ratione, & vi sacramenti: non tamen extra charitatem facta reuiscunt ad effectum satisfactionis pro poena temporalis, quia circō tutior est opinio: quam ni fallimur, communem esse censemus, aduersus Caiet.

Opera vero facta in charitate, quae per subsequens peccatum fuerint mortificata, recedente peccato, & iterum accedente charitate, priorem effectum recipiunt, & satisfactoria, ac meritoria sunt. hoc constat ex his, quae S. Thomas omnium consensu receptus adducit in 3. part. quest. 89. art. 3. & Theologi in 4. sentent. dist. 15. questio 1. gloss. in cap. quera huiusmodi in verb. non percipitur de penitent. dist. 3. Hadrian. Syluest. & alij proxime citati, praesertim gloss. super illud Iohel. ap. 2. reddam vobis annos, quos comedit locustae. in inquit enim gloss. non patiar perire vbertatē, quam cum peturbatione animi amisistis, vbertas autem ista meritum bonorum operū est, quod fuit perditum per peccatum, ergo per penitentiam reuiscunt opera meritoria prius facta ante peccatum. eandem sententiam probat Card. à turre Cremat. inter mittens de penitent. dist. 4. art. 2. quo in loco Gratianus eide subscribit opinionem, ita intelligens quae ex Augustino in 1. q. lib. de penitentia citauerat, & ex Hieronimo ad c. 1. in alleg. de penitent. dist. 3. cap. pium, & cap. si quando tamen idē Gratianus in cap. quera. alij. & in cap. vltim. vers. penitentia. vbi gloss. de penitent. dist. 3. ad finem. censet, opera extra charitatem facta, quae vere mortua dicuntur, per penitentiam recedente fictione, satisfactoria esse & reuiscere, quod falsum esse constat ex his, quae hoc in §. tractauimus. & licet Augustini & Hieronymi sententia in d. cap. pium, & c. si quando. huic Gratiani vltimae opinioni suffragari videantur, attamen intelligende sunt in hunc sensum, vt opera facta extra charitatem multa possint ex congruo à Deo, & eius maxima liberalitate impetrare, non autē in eum, vt vel meritoria sint, vel satisfactoria recedente fictione. sunt vero haec opera extra charitatem facta etiam ante fictionis & peccati discessum, ad plurima vtilia vi impetrationis ex congruo à liberalitate Dei.

Primum, ad impetrandū aliquod temporale bonum & praemium. cap. qui d. ergo de penitent. distinct. 3. ex Chrylostomo bomilia 66. ad populum Antiochenum, item ad obinendum facilius à Deo auxilium speciale, & gratiam conuersionis, quā citius peccator respiciat. & ad acquirendos bonos mentis habitus, quibus facilius homo, et si peccator bona opera exercens vitis resistat. quā & vtilia sunt ad consequenda ex impetratione, & iure liberalitatis dilationem poenae, & remissionem poenae temporalis. quod de Achab refertur 3. Regum. c. 21. cap. talis c. Achab. de penitent. dist. 25. ad impetrandas intercessionēs sanctorum, & ad multa alia quae passim Theologi tradidē: praesertim Card. à Turre Cremat. in c. nihil. de consec. dist. 5. Syluest. in verb. charitas. qu. 8. rursus idem Card. in c. primum consolatio. §. quāquam bonorum. art. 2. de penit. distinct. 3. Hadria. in quodlib. 8. artic. 1. in 4. sentent. in tract. de satisfactione. cap. si cūssio. Ioā. Maior in 4. sent. distinct. 35. quest. 1. vers. dubitatur. & Ioā. Medina in codice de penit. tract. 3. q. 2. quae quidem peccator operibus bonis à liberalitate diuina poterit impetrare, non ratione iustitiae, nec proprie ex merito, sed ex congruitate quadam, sicuti & praedicta colliguntur fere ex S. Thom. in 4. sentent. distinct. 15. q. art. 3. ad 4.

Nunc sane expendi poterunt, quae adnotauit gl. in c. quod quādam de penit. & remiss. quae singula est secundum Abbati & Angel.

Angelus in verb. penitentia. §. 14. cui est similis in eaque aliquis de
 vniuersi. §. in verb. non percipitur. etenim gloss. aliquot effectus
 commemorat. quos operantur bona opera facta extra cha-
 ritatem. quorum duo, nempe, quod valeant ad faciliorem
 penitentiam mentis, vt ea facilius à Deo impetretur, &
 illustrationem mentis, vt ea facilius à Deo impetretur, &
 ad bona temporalia liberalitate diuina consequenda supe-
 rius expositi fuerunt. Addit tamen gloss. in d. c. quod quidam.
 huc bona opera facta extra charitatem prodesse ad vitam
 eternam promerendam, quod falsissimum est, præsertim
 quia gloss. præmittit hunc effectum, & alios, etiam eo tem-
 pore quo quis est extra charitatem non recedente fitione,
 in quo grauissime errat. nam opera bona facta extra chari-
 tatem etia recedente fitione, nec meritoria, nec satisfacto-
 ria sunt, vt superius ostendimus, atque ideo temerariū est
 dicere, quod opera bona extra charitatem facta, nondum
 recedente fitione, pro sint ad promerendam vitam æter-
 nam, cum eo tempore nec iure meriti de condigno, nec ex
 congruo, nec ex vi imperationis possunt vitam æternam
 ipsi operanti acquirere, quam obrem suspicio gloss. nō ita
 mente sensisse, vt eius verba significare videntur. & ita
 gloss. in d. verb. non percipitur, hunc effectum horum operum
 omittit. Addit etiam vtrique gloss. opera extra charitatem
 facta vtilia esse saltem ad minus supplicium subeundū. &
 id sane gloss. tract. 4. non recedente fitione, eritque vera
 eius conclusio in hoc sensu, vt pena inferni, & æterna non
 debeatur tã, quãta deberetur, si peccator hæc bona opera
 non fecisset, nam vere tanta non debetur, siquidem per
 hæc bona opera peccator in hunc constituitur statum, vt
 in hunc modum accepta, vt propter bona opera peccato-
 ris minuat pena æterna iam pro eis peccatis debita, hæc
 etenim nō minuitur, secundum S. Thom. in 4. sentent. dist. 15.
 art. 3. ad q. & ibi Durand. & Cardin. in prima consolatio. §.
 quinquagesimo bonorum. art. 2. de penit. dist. 3.

Tract. præterea gloss. in d. c. quod quidam. penitentiam factam
 extra charitatem recedente fitione, & charitate acceden-
 te suum proprium effectum operari, quemadmodum &
 baptizamus. cap. tunc valere. de consecr. dist. 4. huius gloss. potest
 esse duplex sensus, prior quidē, vt opera extra charitatem
 facta in penitentiam tamen sacramentali iniuncta ac-
 cedente charitate esse vel meritoria, vel satisfactoria, aut
 vtrunque effectum habitura vere constituiamur, quod ta-
 men falsum esse superius ostendimus. atque ideo hic sen-
 sus verus non est, nec recte defendi potest.

1) Alter sensus in hunc modū explicatur, vt ¶ confessio, &
 penitentia sacramentum extra charitatem contingit,
 cessante fitione vim & effectum sacramenti fortiantur,
 sicuti & in baptismo satis est manifestum. huic opinioni
 ad stipulat Gravianus in eaque hic aliquis. ad finem. & in c. ult.
 §. n. & ibi gloss. de penit. dist. 3. qui videtur asserere, etiam in
 alijs sacramentis obtinere illud quod de baptismo August.
 adnotauit, nempe quod recedente fitione suum effe-
 ctum operentur, idem notat S. Thom. in 4. sentent. dist. 17. q. 3.
 art. 4. ad primum, dum adducens conclusionem de baptismo
 inquit, idem & in alijs sacramentis hoc ipsum Caiet. tenet
 exprellum, q. 5. de confessione, vbi de illa disputat questione, an
 confessio sacramentalis facta extra charitatem sit iteranda,
 in cuius intellectu hic tria proponemus ad præsentis cō-
 trouersie definitionem, & quidem breuiter, rationum
 concertationem omittentes, quod ea non omnino sit no-
 stra professio.

Primum illud apud omnes est in confessio, quod confes-
 sio sacramentalis facta ab eo, qui nullum dolorem habet,
 nec contritionem, nec eam attritionem, ex qua virtute
 sacramenti fiat contritus, nec attritionem qualemcunque,
 omnino rependa sit, cum hæc confessio non sit materia
 sacramenti penitentia, quippe quæ à nulla penitentia
 deducatur. huic assertioni consentiunt omnes præsertim
 Caiet. in d. c. questio. 3. Capreol. in d. c. dist. 17. questio. 2. &
 ibi Durandus questio. 1. 3. Melchior à Cano, qui diligentissime
 de hac redispuit in relect. de penit. par. 5.

Secundo, si quis habeat attritionem ex qua virtute sacra-
 menti contritus fiat, gratiam scilicet adsequitur, non est
 huius confessio iteranda, suscipit etenim hic verum peni-
 tentia sacramentum, ac remissionem peccatorum per ab-
 solutionem sacramentalē. Maius igitur dubiū est de illo, qui
 integrè omnia mortalia peccata cōfiteatur nullo ex certa
 sententia omisso, & habet attritionem adeo imperfectam,

vt virtute sacramenti contritus non fiat, imo sacrilegus
 sit ex eo, quod irreuerenter tantum suscipiat sacramentum,
 quod ei concedendum non erat, cap. quod quidam. paulo ante
 citatum, an huius confessio, cui accessit absolutio, sit repe-
 tenda? & tunc proponitur 3. conclusio.

Tertio, confessor fictus sine debita dispositione, attritio-
 nem tamen habens admodum imperfectam, si integre
 confiteatur, sacramentalem facit confessionem, & ve-
 ram absolutionem percipit, sibi tamen tunc minime effi-
 cacem propter obicem sacramento positum. huius as-
 sertionis effectus maximus est, quod non erit necessario
 confessio iteranda. hanc opinionem probant & veram esse
 opinantur S. Thom. in 4. sentent. dist. 17. q. 3. art. 4. ad primum. cui
 magis communiter consentiunt ceteri Theologi ibidem,
 & Caiet. in d. c. q. 6. de confessione. quam sententiam doctissime
 defendit Melchior à Cano, in d. c. relectione de penit. par. 5. ean-
 dem sequitur Domi. Sotus in 4. sent. dist. 18. q. 3. art. pen. & vlt. &
 profecto hæc pars benignior est, & probabilior, tametsi
 contraria maximis innitatur rationibus, quam probare &
 tutari conantur Ioan. Maior. in dist. 17. q. 9. Hadrian. in 4. sentent.
 q. 4. de confes. & dubio 5. in d. c. tract. Ioan. à Medina in c. de penit. tract.
 de confes. C. de confes. fida iteranda, Et Petrus Sotus de institutione
 sacerdotum. l. 8. de confes. informi opinio autem diui Thom. non
 aliter accipienda, quam si quis aduertens se carere dolore
 efficaci, accuset se ipsum, illius indispositionis, cum aliqui
 huius culpæ omisso efficere confessionem non integram,
 & ideo ea foret iteranda. vnde gloss. in d. c. §. vlt. de penitent.
 dist. 3. in verb. vtilis. quæ dicat hanc simulationem, qua quis
 ecclesiam decipit, postmodum confitendam esse, cum quis
 vere penituerit, non tamen esse confessionem primam
 iterandam, est intelligenda de fitione illa exteriori, &
 sacrilegio, quod peccator cōmisit recipiendo exterius ab-
 solutionem. nam hæc antea explicari non potuit, non au-
 tem de illa indispositione, animo atque fitione, quam
 peccator habuit antequam susciperet absolutionem. hæc
 enim tunc ad illam absolutionem confitenda est, quem-
 admodū satis colligitur ex S. Thom. resolutione in d. ar. 4.

Nec tamen statim sequitur, confessio ita informis ite-
 randa non est, ergo recedente fitione, sacramenti effectum
 operatur & habet. Nam vt statim §. seq. probabimus, po-
 test contingere quod non sit iteranda confessio extra cha-
 ritatem facta: sequuta absolutione: quia iam est præcepto
 confessionis obtemperatum, & ideo ad vitandum nouum
 peccatum non est necessaria iteratio, noui inquam pec-
 catum, quod ex omissione præcepti committeretur. nec
 ex hoc necessario deducitur, eam non esse iterandam ad
 obtinendam veram & efficacem illorum peccatorum ab-
 solutionem & nihilominus S. Thom. Caiet. & Melchior à
 Cano, & alij quibus frequētius placet S. Thom. sententia,
 palam asseuerant, confessionem integram, informem tamen
 quæ facta sit extra charitatem, sequuta sacramentali absolu-
 tione, recedente fitione, suum operari sacramenti effe-
 ctum, & esse idem in sacramento penitentia, quod in sa-
 cramento baptismi. & sane Caiet. & Thom. idem esse in
 omnibus alijs sacramentis opinantur. Melchior à Cano
 reliqua sacramenta præter baptismum & penitentiam
 ab hac lege excludit. etenim censet, sacramentum bap-
 tismi & penitentia, quia ea sint ad salutem necessaria,
 fitione recedente suum operari effectum, at reliqua sa-
 cramenta extra charitatem sumpta, etiam recedente fi-
 tione probat, non operari suum effectum. sed Gabriel in
 4. sententiarum. dist. 17. questio. 1. artic. 3. dubio 2. Ioan. Maior.
 ibi quest. 9. Hadrian. & Ioann. à sepe in hoc §. ad id citati,
 existimant, hoc esse proprium sacramenti Baptismi, &
 eorum, quæ iterari non possunt, vt tandem baptismus
 extra charitatem susceptus recedente fitione effectum
 proprium, & verum sacramenti operetur: cetera ve-
 ro sacramenta, etiam penitentia recedente fitione non
 habeant sacramenti effectum, quo ad ipsum recipientem
 extra charitatem, tametsi vera fuerint sacramenta. idem
 asseuerat Domi. Sotus in 4. sent. dist. 18. q. 3. art. vlt. horum au-
 thorum ratio ea est, quod in sacramento Baptismi peculia-
 ris quedam obtineat huius priuilegij causa, quæ alijs
 communis non est, alijs inquam, quæ iterari possunt:
 nam quod diximus de Baptismo, idem intelligimus in
 similibus sacramentis, quæ iterari non possunt. etenim
 cum hæc sacramenta iterari non possint, & fructus il-
 lorum sit admodum necessarius, verosimile est, di-

unam maiestatem in fructum horum sacramentorum abscedente fictione conferre, ne baptizati, confirmati, & ordinati perpetuo priuentur horum sacramentorum fructu qui baptizatis omnino necessariis est, confirmatis autem & ordinatis maxime utilis. Hac vero ratio alijs sacramentis non conuenit, siquidem recedente fictione iterum recipi possunt, & recipies ita in charitate fructu eorum consequuntur. & plane Ioa. Maior fatetur Sane Thom. sententiam in hoc esse contrariam communi opinioni, quod ipse non ita certum esse opinor.

Illud tamen est omnium consensu receptum, confessionem sacramentalem, hoc est, ex qua cum absolutione verum poenitentiae sacramentum consistit, eam non esse iterum faciendam nec iterandam. quod si sit aliqua confessio, ex qua non est constitutum verum poenitentiae sacramentum, ea erit omnino repetenda, & iteranda. huic etenim scopo omnia, quae vtrique in disputationem adduci poterunt, & adducuntur, dubio procul intendunt.

§. QUINTVS.

SVMARIA.

1. Praeceptum diuinum, vel humanum regulariter seruatur per opera extra charitatem facta, ad hunc effectum, ne quis nouam violati precepti culpam contrahat.
2. Ceteris in peccato mortali dicens Horas canonicas satisfacit precepto ecclesiae.
3. Circumstantia temporis festi an sit necessario consideranda?
4. Potest quis alteri a benignitate diuina multa impetare, & an primam gratiam.
5. Suffragiorum, & Orationum triplex valor constituitur.
6. Opera habentia valorem ex opere operato qua sunt, & ibi de sacrificio missae.
7. Hora canonica, an habeant vim ex opere operato.
8. Suffragia quo ad effectum operis operantis dupliciter considerantur.
9. Suffragium factum pro multis, non ita cuiuslibet prodest, ac si pro eo tantum foret ministratum.
10. Suffragiorum publicorum, & priuatorum valor, unde procedat, quo ad vim operis operantis.
11. Suffragia per viuos exhibita, etiam profunt existentibus in purgatorio.

Ceterum & si bona opera facta extra charitatem aliquot effectus habeant, quos paulo ante ostendimus. potulum superest alium effectum exponere, in hunc denique modum, vt certi iuris sit, opera bona extra charitatem facta in hoc vtilia esse, quod per ea quis excusetur a peccato, & noua culpa, quam contraheret transgressionem precepti, si ea non faceret. non enim est precepti transgressor, qui actui bono in genere suo, quem lex praecipit, apponit aliquam malam circumstantiam, vel illum fecerit existens in mortali crimine extra charitatem: nam quaedam praeccepta sunt quae sine charitate non implentur, vt praecceptum de contritione, & de charitate, & in his charitas necessaria est ad obseruationem precepti. At sunt alia praeccepta de actibus exterioribus, quae non exigunt necessario charitatem ad eorum obseruationem, & haec seruantur etiam absque charitate, aut saltem eorum transgressor non est, qui actum precepti extra charitatem fecerit, scribit sane eleganter S. Tho. in 1.2. q. 112. art. 9. non cadere sub praeccepto legis humanae, nec diuinae modum virtutis, quantum ad hoc, vt aliquis ex habitu radicato operetur, quamuis bene cadat ipse actus virtutis. nec enim secundum eum ab homine, nec a Deo puniuntur tanquam precepti transgressores, qui debitum parentibus honorem impendunt, quamuis id fecerit absque habitu pietatis. nam licet lex praecipiens actum virtutis intendat sibi subditos ad virtutem inducere, tamen de actu virtutis, non de fine praecceptum facit, finis siquidem legis praecipiens non continetur, nec est sub ipso legis praeccepto, quod idem Tho. sensum explicat 1.2. q. 56. art. 3. ad 2. & 2.2. q. 44. art. 1.4. & 8. ex quibus locis passim hoc adnotant Caieta Palud. in 3. sent. dist. 37. q. 1. col. 3. & ibi Io. Maior. q. 15. & est communis opinio, secundum Almain. in 4. dist. 16. q. 1. cui ad stipulatur altera diui Tho. dist. in eadem 1.2. q. 100. art. 10. ita enim scribit, actus charitatis dupliciter considerari potest, vno modo secundum quod est quidam actus per se, & hoc modo cadit sub praeccepto legis, quod de hoc specialiter, scilicet, diliges dominum Deum tuum, & diliges proximum tuum. alio modo potest considerari actum charitatis, secundum quod est modus aliarum virtutum, hoc est, eo modo, quo actus aliarum virtutum ordinantur ad charitatem, quae est finis precepti, & tunc actus charitatis non cadit sub praeccepto. hac Tho. adiciens exemplum idem de honorando parente. Non enim in hoc praeccepto includitur, quod honoretur ex charitate, sed solum quod honoretur pater, denique multis alijs rationibus, & auctoritatibus pro-

batur communis opinio: quam Panor. & alij idem tenent in d.6. quod quidem de poenit. & remiss. Scotus in 2. sentent. dist. 28. Ab Andr. à Vega eam sequutus in lib. de fide infirmis, q. 13. col. 1. in aliquot corollariis mentionem facimus, & hi, quos in proximo §. citauimus ad effectus operum, & hi, quos in ritatem facta sunt. idem S. Tho. rursum tenet in 1.2. q. 100. art. 4. cuius sententiam sequitur & explicat Dom. à Soto lib. 1. de natu. & gratia. c. 22. qui omnino legendus est. c. 21. in idem lib. 2. de iustit. & iur. q. 3. art. 10.

Sunt tamen qui existunt, hanc conclusionem non esse in vniuersum accipiendam, & id verum est. nam minime procedit in his praecceptis eorum actum, quibus poenitentia semper venit ad gratiam gratum facientem, vt praecceptum de martyrio, & de dilectione Dei super omnia. quod constat ex ratione S. Tho. in dict. art. 10. & id latius à Theologia traditur in 2. sentent. dist. 18.

Idem est in praeccepto de poenitentiae virtute, id est, de contritione. nam praecceptum habemus de poenitentia tantum quanta sufficit ad reponendum peccatorem in gratia Dei, quod communi omnium Theologorum sententia receptum est, & probatur his rationibus, quibus constat, esse diuinae legis speciale praecceptum de poenitentia cordis. quas rationes ceteris diligentius exponunt Ioan. à Medina in causa de poenitent. tract. 1. quest. 2. vers. esto sit necessaria. & Melchior Camus in relect. de poenitent. 4. part. quo sit, vt hoc praecceptum de poenitentia cordis minime possit impleri extra charitatem, quod in specie probant Iac. Almain. in d. c. 8. & Andr. à Vega in d. 13. & deducitur ab his, quae Thom. scribit in d. art. 10. vnde potest expendi conclusio gloss. in d. c. quod quidam. cuius in praed. intellectum tractauimus. inquit enim gloss. quod licet non possit quis vere de vno peccato mortali poenitentiam agere, absque eo quod & de alijs poeniteat: c. sum plures. de poenit. dist. 3. not. Andr. in 4. in tract. de poenit. 4. 3. c. quia iam ostensum est. Card. à Turre Cremata in c. prima consolatio. §. sed quod ei de poenit. dist. 3. Vbi Gratianus de hac questione disputat, tamen haec poenitentia cordis habere effectum, cum de alijs peccatis peccator poenituerit. hic enim illius gloss. sensus ad cordis poenitentiam refertur: & plane responsio gloss. non placet quia non satisfacit peccator praeccepto de poenitentia cordis, eo quidem casu, quo poenitere tenetur, nisi id fecerit, quod sit sufficiens ad reponendum eum in amicitia Dei, & quia exclusus est per aliud peccatum, de quo non poenitit, nec poenitit, igitur etiam recedente illa fictione tenebitur ad obseruationem praeccepti poenitere, vt praeccepto, & eius diffinito tempore satisfaciat, qua ratione constat peccatorem istum praeccepto de poenitentia non satisfacisse, nec tunc, nec recedente fictione: atque ideo culpa omissionis praeccepti iuste notari.

Praeter hac opinantur quidam praenotatam communem sententiam non esse admittendam quoad praeccepta de sacramentis percipiendis. nam haec praeccepta in hunc modum sunt intelligenda, vt quodlibet praecceptum de sacramentis vnicum sit, nempe de suscipiendo sacramento debite, & absque mortali peccato. qui quidem sensus non patitur, quod dicamus in sacramentis duplex esse praecceptum. vnum de eo suscipiendo: alterum de non recipiendo sacramento in mortali culpa: nam iuxta hunc dicendi modum, qui perciperet sacramentum in mortali, peccaret contra praecceptum secundum, seruaret tamen primum. idcirco hi Doctores priorem sequuntur sensum, & ita intelligunt communem conclusionem. sic sane Durandus censet in 2. sent. dist. 28. quest. 3. & 4. Almain. in d. c. 8. ad fin. quorum sententiam defendi posse opinatur Andr. à Vega in d. q. 13. & eam facile admittent, qui aduersus communem conclusionem, quam in principio huius §. constituimus, in vniuersum tenent sed nihilominus quoad istum effectum ne peccator in peccato suscipiens sacramentum, nouum peccatum omissionis contra praecceptum de eo suscipiendo committat, verior, & receptor videtur ea sententia, qua solet distinguere, praecceptum impleri etiam extra charitatem ab eo, qui est in mortali peccato, tamen si verum sit, eum mortaliter peccare ob irreuerentiam maximam, quam committit contra diuinum sacramentum, & praeterea obicem ponere gratiae, & effectui sacramenti. in his etenim duobus nullus est apud Theologos controuersia. sic & opinionem Durand. falsam esse censet Domin. à Soto l. 1. de natura & gratia. c. 22.

ad generaliter conantur alij probare nullum per actum peccati facere præcepto Dei, vel Ecclesiae: quæ quidè opinio, si vera est, manifeste conuincit, verum esse, quod aduersus communem modò diximus: scilicet in sacramentalibus esse considerandum, quod nemo ea recipiens ex charitate, præceptis Dei vel Ecclesiae satisfaciat: cum extra charitatem in peccato mortali irreuerenter & maxime cum iniuria diuina adiungantur: & ex eo solo culpa mortalis a recipiente contrahatur. sic Andr. in 4. sent. in 1. q. 1. de sacramentalibus confessionibus. c. quartum dubium. qui in effectu tenet opinionem, quam proxime deduximus ex Durando & Almaino. nos tamen & in hoc casu, sicut in præcedenti, communem sententiam probamus, & tenere profitemur. nemque amplius quidam alienare non formidat existeri in mortali, & extra charitatem, non posse implere præceptum aliquod Dei, vel Ecclesiae: & hi non tantum contrariantur sub præcepto alicuius actus, contineri ipsum actum virtutis, sed & finem ipsius præcepti, & legislatoris, quod diximus esse contrarium opinioni S. Thom. & aliorum, qui cum secuti sunt. & tamen hanc opinionem aduersus communem defendunt Dionysius Cisterciensis in 1. sent. dist. 17. q. 1. & Greg. Ariminensis in 2. dist. 18. q. 1. & 2. quorum opinio ab eis & in hoc sensu adsumitur, vt in hac specie præcepta impleri non possint, etiam ad vitandam nouam culpam ex transgressione imminentem, & tamen adeo aliena est à veritate, vt nec probabilis censeri valeat. Ex communi tamen sententia plura deduci poterunt, è quibus aliquot exponere decreui.

Primum inferitur ratio huius conclusionis, quam in §. præcedenti, num. 13. vers. tertio proposuimus. nam si fictus confessor non habens eam attritionem, quæ ex vi sacramenti fiat contritio, & sic cum imperfecta peccatorum dispensentia, quæ sufficiens ad veram attritionem non est, huius confessor itatus eum sacerdoti seipsum accusans detexerit, & ad solutionem acceperit, præcepto de recipiendo sacramento penitentiae, cuius effectui obicem ponit, quia extra charitatem est, nihilominus in hoc sensu satisfacit vt euadat nouam ex transgressione præcepti culpam, hinc denique auctores, qui hanc conclusionem defendunt, quos ibi citauimus, planè concedunt, primam huius paragraphi assertionem etiam in præceptis de sacramentis obtinere.

Secundo constat ex his, satisfactionem sacramentalem à sacerdote iniunctam, & extra charitatem postmodum executioni traditam: etiam si nec accedat charitate satisfactionis effectum sortitur, quod in §. præcedenti explicuimus, hunc tamen effectum habere tempore ipso, quo fit, vt sacerdotis præcepto, & obligationi penitentiam implendi sub noua culpa reatu peccator satisfaciatur. Hoc probatur ex eo, quod licet teneatur quis opera penalia facere, quæ sacerdos ei iniunxit in satisfactione penae temporalis, vel ex acceptione ipsius penitentis, vel aliunde, sub pena noui reatus, non tantum teneatur ea opera exercere, & eque in gratia & charitate: imo liberatur ab hac noua culpa, si hæc bona opera fecerit extra charitatem: tamen si adhuc maneat peccator obligatus ad satisfactionem, vel in hoc saeculo, vel in alio subeundam. atque ita constat ex 1. huius §. assertionem. & tenent hi auctores, quos in proximo §. commemorauimus, num. 8. ex quo subinde colligitur, non esse necessarium, quod iterum ab Ecclesia satisfactio sacramentalis iniungatur, nec ea repetenda erit ad effectum implendi præceptum Ecclesiae: vel sacerdotis confessorij: sicut not. glol. in §. vlt. de penit. dist. 3. in verb. vltis est.

Tertio inferitur, clericum extra charitatem dicentem, honorarias preces, ad quas tenetur ratione beneficii ecclesiastici, vel ordinis sacri, præcepto Ecclesiae satisfacere, ita quidè, quod nec teneatur eas iterum exsoluere, nec sit penae præcepti obligatus. hæc etenim corollaria cõclusio satis apparet vera ex notatis superius in initio huius §. & quia oratio existentis in peccato mortali sibi & aliis ad multa est utilis sicut in §. præcedenti respondimus. Sed & hæc illatione in specie vera esse censent Abb. cap. quod quidam de pen. & remiss. Cholm. in pragmat. tit. qualiter hora canonica sint dicenda. in verb. dicitur. lo. Med. in Cod. de penitentia. traç. 6. de horis canonicis reuerentia & Martinus Azpilcueta in c. inter verba. 11. q. 3. m. 388. & id sane videtur admittendum præter alias rationes, & ea quidè nec tor sculpulis occasione detur, quauis contrariū in clerico publice concubinato teneat Abulenſis in traç. de concubinato. c. vlt. in §. & in omnibus deniq; existetibus extra cha-

ritatè mortali culpa affectis sensum idè insinuant, Hadrian. in 4. sent. traç. de restitu. c. pro clarior. vers. pro respon. f. & lo. Briar. quodlib. 2. proposition. 1. & seq. post eiusdè Hadria. quodlib. illud tamè absq; ulla cõtrouersia certū est, maioris valoris esse oratione illius, qui est in gratia & charitate, quàm eius, qui extra charitatè cõstitutus mortalis culpa reatu afficitur.

Quarto hinc apparet veritas illius quæstionis, an sit necessario cõfistenda, & sacerdoti reuelanda circumstantia festi ab eo, qui mortale crimen cõmisit in die festo, quali sit nouū peccatū, quod eo tempore mortale culpam contraxerit, & quidè contra præceptū de cõseruatione festorū. visum siquidè est quibuidā obligari Christianum ad diligendū Deū super omnia diebus festis, & sic ad abstinendū à mortali culpa & peccato, illo quidem peculiari præcepto. itè eorū sententia solet persuaderi ex eo, quod extra charitatè nō possint impleri præcepta diuina, vel Ecclesiae, nec eorū aliquod igitur præceptū de obseruatione festorū præcipue violatur, si quis eo tempore peccatū mortale cõmiserit, quibus præterea suffragari videtur text. in c. 17. Leuitici. Sabbatum requietionis est; affligetis animas vestras, ab omnibus peccatis vestris mundabimini. Et rurſus c. 23. Affligetis animas vestras, omne opus feruile nō facietis in die hac, omnis anima, quæ afflicta nō fuerit in die hac, peribit de populo suo, vt propitiatur vobis Dominus.

Quarto his accedit S. Thom. sententia in 2. 2. q. 122. art. 4. ad 3. vbi expressim inquit, eū facere contra præceptum de festis obseruandis, qui eo tempore peccatum mortale cõmiserit, quibus & aliis rationibus hanc opinionem asserunt Alex. de Alex. 3. part. q. 32. membro 5. art. 2. Nicol. Lyra Exod. c. 20. Florent. 3. part. tit. 17. c. 17. §. 5. Angel. in summa in verb. feria. & in verb. interrogaciones. præcept. 3. & in verb. præceptum. §. 5. Ioan. Maior. in 4. sentent. dist. 17. q. 4. Hadrian. in 4. sent. traç. de confessione. q. 4. vers. venio. nunc. Nider. in præcepto 3. Scotus & Gabriel in 3. sentent. dist. 37. Ambros. Cathar. lib. 5. contra Caicetanum.

Contraria sententia nihilominus verior est, & constat hac argumentatione, præceptum de colendis festis non est arctius Christianis, quam Iudæis præceptum de sabbato colendo imo laxius; siquidem multa opera nobis licet diebus festis, quæ Iudæis minime licita erant die sabbati, vt decoctio ciborum, & similia, sicuti Diuus Thomas fatetur in 2. 2. q. 122. art. 4. ad 4. & tamen Iudæis solus exterior cultus, & quies imperabatur externa, vt docet idem Thomas inibi in corpore quæstionis, igitur apud Christianos præceptum de colendis festis diebus ad exteriorem cultum pertinet, non ad interiorem.

Sic fanè hanc opinionem veram esse, defendere conantur Syluest. in verb. confessio. 1. quæst. 10. Caicetan. in 1. 2. quæst. 7. art. 1. & 2. q. 122. art. 4. & in summa in verb. dies festos. & in opusculo 27. q. cap. 10. Almain. in 4. sentent. distinct. 17. quæst. 1. vers. nec solum peccata. Domin. Soto. lib. 2. de iustit. & iur. quæst. 4. art. 4. rurſus Syluest. in verb. circumstantia. quæst. 3. & in verb. dominica. quæst. vlt. & post alios diligenter admodum Martinus Azpilcueta in cap. consideret. in princip. num. 22. quorum opinio verior profecto est, atque ideo admittenda.

Ad primum respondeo, præceptum de colendis festis, quæ ex parte sensum habet mythicum, & continet ab omni peccato abstinētiā, & mentis in Deo quietem, generale esse; atque cum præcepto illo conuenire: declina à malo, & fac bonum. At ea ex parte, quæ præceptum istud est speciale, iuxta literalem sensum est accipiendum, ac prohibet tantum exteriores operationes feruiles, non ea ratione, quod sint peccata, sed quod sint opera feruilia exteriora vt explicat Thom. in quæst. 122. art. 4. vis autem specialis præcepti secundum communem sententiam Theologorum est consideranda ad hoc, vt necessario sit circumstantia illius cõfistenda. igitur festi circumstantia non est cõfistenda: cum speciali præcepto peccatum in diebus ferijs prohibitum non sit.

Ad secundum satis responsum extat ex his, quæ in prim. huius §. explicuimus, receptissimam opinionem secuti.

Ad tertium, cum viro doctissimo Melchior Cano in relect. de penitent. 4. part. ad fin. respondemus primum, quod lex illa vetus abolita est, nec nos obligat, nisi ea parte, quæ legis naturæ præcepta continebat. Deinde quod lex illa de certo quodam die loquebatur, quod festum propitiationis erat, vbi sacerdos semel in anno peculiariter pro peccatis populi orationem fundebat ad Deum, atque hostias offerebat: vt quod nunc Ecclesia facit semel in anno obligans

ad poenitentiae sacramentum, tunc in veteri illo populo praesignaretur. Nec erat lex, quae singulis fecit & sabbatis hanc animi afflictionem praescriberet, siquidem & nunc in lege Evangelica non obligamur speciali praecepto, nec diuino, nec humano, ad agendum diebus festis poenitentia: praeceptum enim de colendo Deo, quo festis diebus adstringimur, opera religionis praescribit, poenitentia verò non est opus religionis, sed vindicationis, secundum Diui Thomae sensum, in 3. part. q. 85. ar. 3. ad 4. & art. in 4. sent. dist. 14. quest. 1. ar. 5. & dist. 15. quest. 4. ar. 7. ad 1.

Ad quartum, nempe ad S. Thomae auctoritatem, constat ex eo responso, quod is auctor, ut inibi explicat Caieta. vel loquatur de praecepto sabbati colendi, iuxta mysticum sensum, aut plane tractet de praecepto isto, quantum ad eius finem, qui non cadit sub speciali vi praecepti, quemadmodum ex eodem sancto Thom. paulo ante latius deduximus. quibus tandem fit, posteriore huius illationis partem omnino tenendam fore.

4 Quarta conclusio principalis: Potest quis alteri ex congruo a Dei liberalitate impetrare bona temporalia, augmentum gratiae, & quandoque primam gratiam. Haec est propositio Hadrian. in quodlib. 8. ar. 2. S. Thom. in 4. sent. dist. 45. quest. 2. ar. 1. ad primam. & prima 2. q. 114. art. 6. ad primam. & in 3. sent. dist. 19. q. 1. art. 2. ad primam. & de bonis temporalibus constat, quia Sodomitae summis peccatoribus pepercisset Dominus, si vel decem iusti potuissent inter eos interueniri quod Diuus Ambrosius lib. de Patriarcha Abraham. c. 6. adnotauit, dicens: Hinc discimus: quantum amicus sit patrie iustus. De prima verò gratia censendum est, eam non posse impetrari per unum alteri, qui omni bono motu careat, nec ad eam dispositus sit per opera ad eam recipiendam efficacia. imo contraria assertio in hoc sensu esset erronea. At si quis optime sit iniustus, per bona opera ad id efficacia, nempe sufficientia ad dispositionem recipiendae primae gratiae, ob alterius orationem & suffragia ex vi impetrationis à liberalitate diuina, consequetur maiorem gratiam primam, quam ipse alioqui absque hac intercessionem consequeretur. Sic etiam intelligendi sunt S. Tho. & Hadrian. dum tenent, posse quem alteri ex congruo impetrare à liberalitate diuina primam gratiam: quemadmodum disputat Io. à Medina in Cod. de poenit. tract. 6. vers. sed de oratione, pro altero asseueras, posse quem alteri impetrare ex congruo gratiam ultra gratiam correspondentem propriis alterius operibus. tamen si tutius sit, quod nullus possit alteri à diuina liberalitate ex congruo aliquam gratiam impetrare: licet bene illustratione cordis. Nā & Paulus inquit 2. ad Cor. c. 5. Omnes stabimus ante tribunal Christi, & reportabit unusquisque secundum ea, quae in proprio corpore gessit. pertinet ad hoc plura alia testimonia, quae à Theologis quæstionem istam tractantibus adducuntur. Tandem fieri nequit, ut quis alteri, etiam ex congruo, primam gratiam mereatur, nisi merendo illi proprium actum, quo in Deum coactatur: rursus nec augmentum gratiae, nisi merendo illi, ut per proprios actus proficiat in gratia. Ex his quae Dom. Sor. tradit in 4. dist. 45. q. 2. ar. 1.

5 Caterum & praefer superius adnotata, illud hoc in loco necessarium est memoria repetendum, quod eleganter disseruit Scotus in quodlib. 20. nempe, cuiuslibet operis boni & meritorij triplicem esse valorem, specialissimum quidem, specialem, & generalissimum, ut interim his dictionibus utamur. est enim valor specialissimus quoad ipsum operantem, & is, qui operanti competit, & applicatur, specialis, qui competit ei, pro quo quis orat, ieiunat, aliudve opus simile operatur. generalissimus autem, qui totius Ecclesiae est, & omnibus Christi fidelibus propter illam sanctorum communionem conuenit, & adicitur. hanc distinctionem ut utilem admodum ad percipiendum valorem suffragiorum Ecclesiae sequuntur frequentissimo omnium consensu Theologi post Scotum: praesertim ipse Hadrian. quodlib. 8. ar. 3. Gabriel in canone missae, lect. 26. Doct. in 4. sent. dist. 45. Ioan. à Medina in d. tract. 6. c. de multiplici valore orationis. Martinus Azpilcueta in c. quando. de consecr. dist. 1. notab. 20. nu. 81. Domin. Sor. in 4. dist. 14. [134.] ar. 1. & lib. 9. de iustit. & iur. q. 2. ar. 2. hac distinctio colligitur ex veterum authorum sententiis, sicut constat ex his locis, qui ab his Doctoribus citantur: ut hinc plane colligendum sit quodcumque opus Christiani, utile quidem esse omnibus Christi fidem profitentibus, quoad tertiam valoris partem.

6 Est etiam & in hac q. considerandum, esse opera quaedam valorem habentia ex opere operato, & sic ex institu-

tionem Christi, & hac operantur suum effectum absque operantis meritis, alia verò sunt opera, quorum valor ab ipsius operantis meritis & statu pendet. & priora quidem operantur in eum, qui obicit non posuerit eorum effectum, his operibus Missa tribuitur, secundum Tho. communiter receptum in 4. sent. dist. 45. q. 2. ar. 1. ad 3. q. Gabriel in canone missae, lect. 57. qui tenent, Missam non tantum qua ex parte est sacramenti ex opere operato effectum habere, sed etiam quatenus parte sacrificium est, & hoc propter institutionem Christi. Huic opinioni Caiet. refragatur in opusculis, 57. q. 2. de celebrat. missae. ubi existimat, sacrificium Missae ex opere operato nullum habere effectum, particularem in quocunque homine pro cuius opinione traditur distinctio Diui Thomae in 3. part. q. 79. ar. 5. qui eleganter distinguit Missam in sacramentum & sacrificium, & inquit, ea habere ratione sacramenti, in quantum sumitur altaris hostia, ratione autem sacrificii, in quantum offertur, atque ideo secundum eundem effectum sacramenti habet Missa in eo, qui sumit, effectum autem sacrificij in eo, qui offert, vel in his, pro quibus offertur. Hec Thomas, qui palam sensit, ad Missam, qua ex parte sacrificium est, attendi offerentem ipsum, vel eum, pro quo offertur, & in specie, eum habere ratione sacrificij vim satisfaciendi, in qua magis attenditur offerentis affectus, quam quantitas oblationis. Rursus idem Tho. 3. part. q. 82. art. 6. innuit, Missam quoad orationes, & alia praeter sacramentum, valorem habere à deuotione, & affectu sacerdotis orantis, & eorum, quorum nomine orat. unde fatetur Caietan. & denique, omnes potestatem habere ad deuotionem totius Ecclesiae, cuius nomine celebratur. ite & à deuotione, affectuque ipsius sacerdotis, ita quod apparet, Missam, ut sacramentum est, valorem & proprium effectum habere ex opere operato, eodem modo, in si malo sacerdote, quod si fieret à bono. text. sing. in c. iura. c. 1. q. 1. & tamen quo ad sacrificium propter deuotionem & affectum offerentis, maioris valoris est Missa optimi sacerdotis, quam prauis. sic lanè inferitur, Missam, qua ex parte sacrificium est, maioris valoris esse vno tempore, quam alio, quando videlicet est maior sanctitas & charitas in Ecclesia: à cuius deuotione valorem ipsa adsumit, quod in specie probat Gabriel in canone missae, lect. 26.

Nihilominus etsi fateamur, haec quae modò ex diuina Theologia & Gabriele adnotauimus, vera esse, & à Theologis communiter recepta, contendimus communem secuti, Missam, qua ex parte sacrificium est, habere effectum ex opere operato. est etenim ipsa oblatio cum consecratione, simul & Eucharistia sumptio, sacrificium à Deo ipso institutum, ideoque sicut sacramenta ex opere operato propter diuinam institutionem suum effectum habent, ita & hoc Missae sacrificium à Christo institutum ex ipso opere operato suum effectum habet, etiam si nullus mortalium esset in quatuor, quod est impossibile: quemadmodum explicat Gabriel in d. lect. 26. col. 5. qui statim subdit, Missam alio in sensu effectum habere ex opere operato, non equidem propter institutionem Christi, sed propter oblationem huius sacrificij nomine totius Ecclesiae Catholicae factam à sacerdote, qui minister totius Ecclesiae est, in hoc sacrificio offerendus. Quia ratione, cum Ecclesia, quae offert, sit semper dilecta Christi, ut eius sponsa, effectus huius sacrificij operi operato tribuendus est ea ex parte, qua Ecclesia totius nomine offertur, siquidem valor iste nusquam deficiat, nec ad ipsum offerentem referendus sit. ego verò hunc effectum de valore tribuendum esse opinor operi operanti, licet verum sit, eum procedere ab Ecclesia Catholica, cuius nomine offertur hoc sacrificium, nam & ipse Gabriel fatetur, hunc valorem tunc maiorem esse, cum in Ecclesia, quae per eius ministerium offert sacrificium, maiorem habet charitatem, ergo operi operanti valor hic est adscribendus. deinde valor operis operantis in hoc sacrificio consideratur ex parte ipsius sacerdotis offerentis, quia offert ipse licet nomine alterius, ut Thom. explicat: igitur effectus huius sacrificij procedet ab Ecclesia, quae vere offert per ministerium sacerdotis, operi operanti erit tribuendus: sicut & elemosinae, orationes, ieiunia, & alia opera meritoria valorem habent operis operantis ex parte illius, qui ea fieri iusserit, & mandauerit, quod statim probabitur. Sed & communis opinio, quae dicit, Missam, qua ex parte sacrificium est, valorem habere ex opere operato, ex eo apparet, quod Missa, quatenus sacrificium est à Christo fuit instituta in remissionem peccatorum, & ab ipso

Missa maioris valoris est, si fuerit à sacerdote charitatem habente celebrata, quam ab eo, qui extra charitatem sit: quia licet valor procedens ab Ecclesia, quæ plures fideles charitatem habentes continet, nusquam deficiat, etiam si malus sacerdos ministraret, ille tamen valor, qui à charitate ministri deducitur, plane omnino desideratur, quoties minister mortali culpa est affectus: quod satis colligitur ex Thom. in d. quæst. 82. artic. 6. & Gabriele in canone Missæ, lect. 26. col. 5. & 6.

Quæstio hinc inferitur, reliquorum suffragiorum, quæ privato nomine, non equidè totius Ecclesiæ Catholice sunt, valorem procedere ab ipso ministrante, & ab eo, cuius delegatione & commissione ministrantur. Unde si minister sit extra charitatem, dimidia valoris pars deficit: sicut ex diuerso, si minister sit in gratia, is verò, cuius commissione ministerium sit, culpa mortali impeditur, à charitate sit alienus, etiam deficit dimidia valoris pars. quod si vterque sit extra charitatem, nullius valoris erit suffragium istud, etiam si pro iustis ministraretur, quoad effectum satisfaciendum iuxta opinionem, quam ex Diuo Thoma superius probauimus, §. præceden. nu. 7. & constat isthac octaua illatio ex notatis per S. Thomam communiter receptum, in 4. sentent. distinct. 45. q. 2. art. 1. ad 3. quæst. Hæc denique de suffragiorum valore & effectu.

11. His omnibus adiiciendum est, viutorum suffragia, si fiant pro defunctis existentibus in purgatorio, eis quidem ita prodesse, vt ex lege iustitiæ satisfaciant pro temporali pena, quam in eo loco defunctorum animæ pati debent in satisfactionem, quæ non fuerat plenè in hoc sæculo corporis labore consummata, quod probatur Macchab. 2. cap. 12. vbi oblatum fuit sacrificium pro mortuis. Sancta, inquit, & salubris est cogitatio pro defunctis exorare, vt à peccatis soluantur: à peccatis, inquam, id est, à pena temporali, quam pro peccatis animæ patiuntur in purgatorio, secundum Augustinum, lib. de cura pro mortuis agenda. c. 1. eundem pulchre de ciuitate Dei, lib. 21. c. 13. anima defunctorum. 13. q. 2. & ibi Duran. q. 1. S. Bonauent. art. 2. q. 1. S. Thom. in addit. ad 2. part. q. 71. art. 1. & 2. Petr. Sot. in instit. sacerdot. lect. 3. in purgatorio. Granatensis in institutionib. cap. 16. §. 4. vers. 33. vbi Cardin. à Turre Crem. S. Tho. in 4. sentent. distinct. 45. q. 2. art. 2. ad 2. q. Et est verè Catholica conclusio, quæ aduersus hæreticos probatur multis auctoritatibus, quas de suffragiis & purgatorio tradidit Rosenstis, Ioannes Eckius, Alfonso à Castro, Ioannes Bunderius in compendio, & alij Catholici, qui nostra ætate contra pestilentissima Lutheri dogmata scripsere. Item de indulgentiis Ecclesiæ, quod ratione suffragij, & eius vi, proficit existentibus in purgatorio, tenuerunt omnes communiter præfati S. Tho. & alij, in 4. sentent. distinct. 45. Cardin. à Turre Crem. & Doct. in c. quod autem de penitent. & remiss. Felin. in tract. de indulgent. col. 7. Syluest. in verb. indulgentia. q. 7. Caiet. optimè in tract. de thesaur. indulgent. q. 5. [Gabriel in canone Missæ, lect. 57. & in supplemento ad 4. sentent. distinct. 45. qu. 3. art. 2. & ibi Dom. Sotus q. 2. art. 3. & distinct. 2. q. 2. art. 3. & qui de indulgentiis aduersus Lutherum scripsere.]

§. S E X T V S:

De Excommunicatione.

S V M M A R I A.

1. Suffragiorum communio dupliciter consideratur.
2. Excommunicatio minor, qualiter suffragiorum communioni quæpiam priuat.
3. Peccatum mortale an priuat suffragiorum Ecclesiæ communionem.
4. An possit quis pro excommunicato, in maiori excommunicatione orare? & quid pro mortali peccatore?
5. Excommunicatus sacramenta Ecclesiæ vel conferens, vel suscipiens, peccat mortaliter.
6. Sacramentum ordinis susceptrum vel collatum ab excommunicato, quem effectum habet.
7. Sacramentum penitentiae ab excommunicato susceptrum vel ministratum, an tenet, & si sit interandum.
8. Excommunicatus an sit sacramenti penitentiae minister in articulo mortis.
9. Excommunicatus maior excommunicatione celebrans irregularis est: & in i. de celebratione coram excommunicato: & de excommunicato, qui auctoritatem præstat celebrationi.

Hactenus, Lector optime, de suffragiorum Ecclesiæ valore breuiter quidem egimus, vt hinc appareat, quid referat excommunicatum suffragij Ecclesiæ priuatum esse ac destitutum. quod modo apertius constabit, si quæ antea diximus, specialibus quibusdā propositionibus exponamus. Etenim valor suffragiorum dupliciter con-

sideratur, quoad eorum participationem. vno quidè modo virtute charitatis, quæ omnes fideles connectit, vt int. 4. num corpus in Christo Iesu: cuius est propria illa laudatio. Et ad Ephes. c. 4. inquit Paulus: vnum corpus, & vnus spiritus, & vnus vocatus in vna, vnus Dominus, vnus baptizatus, vnus Deus, vnus optimus in 6. firmiter. §. vlt. de summa Trinit. Hæc igitur charitas facit omnia bona & suffragia esse communia. Alio modo suffragia quoad eorum valorem, & eius communionem considerantur, ex animo, intentione, & applicatione scientis, & operantis. Hæc distinctione vtitur S. Tho. in 4. dist. 45. 2. q. art. 4. ad 1. & ad 2. q. quem alij cōmuni omnium cōsentu sequuntur. repetit idem S. Tho. in dist. 28. q. 2. art. 1. ad 1. q. & Hadrian. quodlib. 8. art. 3. post Palud. in dist. 184. in q. 1. quibus ita constitutis, sequentia proponimus.

Prima propositio: Excommunicatio maior non priuat excommunicatum illa suffragiorum Ecclesiæ cōmunionem, quæ à charitate procedit: cui illa priuatus fuerit per mortale crimen, cuius causa fuit excommunicatione affectus. licet S. Thom. cōmuniter receptus explicat, in d. q. 2. art. 4. dist. 18. & Gabriel post alios, in canone Missæ, lect. 26. col. 7. vnde constat, iniuste excommunicatum minimè hæc opinione priuari: quod satis manifestum est Item, nec excommunicatum minori excommunicatione, cum ea non inferatur propter peccatum mortale, quod hæc cōmunionem priuat. Tadem illud certissimum est, huius cōmunionis priuationem mortali peccato, non excommunicationi tribuendā fore, siquidem qui iniuste est excommunicatus, ratione huius excommunicationis nequaquam illa cōmunionem destituitur. Cum iniusta excommunicatio non tollat charitatem, quæ manente, manet vniōis vinculum & cōmunitio: si vero quis iuste fuerit excommunicatus, peccatum mortale, cuius causa lata in eum fuit excommunicatio, priuauit eum charitate, quæ huius cōmunionis radix est.

His accedit, quod Missæ sacrificium non habet effectum, quoad operationem operis operati, nisi in his, qui per hanc & charitatem vniuntur: secundum Tho. in 3. part. q. 79. art. 7. ad 1. quod obrem quoad hanc cōmunionem nulla est differentia, nec quidquam refert, sit peccator mortali poena affectus, excommunicatus, vel non.

Secunda propositio: Excommunicatio maior priuat quæ illa suffragiorum Ecclesiæ cōmunionem, quæ ab applicatione & intentione totius Ecclesiæ radicem habet. Probaturque conclusio ex eo, quod Ecclesiæ minimè vult cōmunionem suffragia applicare, nec orare pro his, qui extra eam sunt, sed tantum pro membris eius ab ea nondum abscissis & segregatis: quemadmodum concordia omnium sententia satis est expeditum: idcirco hæc secunda propositio palam infertur, & notatur à sancto Thoma, & his, quos in proxima aliatione citauimus, & Syluest. in verb. excommunicatio. c. 2.

Tertia conclusio: Excommunicatus maior excommunicatione, minimè cōprehenditur sub orationibus & suffragiis ab Ecclesiæ generaliter pro eius membris exhibitis: quod constat ex proximè dictis: & est omnium communis conclusio, quidquid in contrarium senserit Host. in ca. voluntate de sent. excom. col. 2. & Summa cōfessor. lib. 3. tit. 23. q. 139.

Quarta conclusio: Peccator & etiam mortalis criminarius sub generalibus Ecclesiæ suffragiis pro membris eius institutis comprehenditur: quia per fidem Ecclesiæ membrum est, nondum publica auctoritate ab Ecclesiæ cōmunionem separatam. Hæc apparet ex applicatione Ecclesiæ, quæ pro membris eius orat. Esse autem peccatores Ecclesiæ membra, iam superius probauimus, in huius relectione princip. nu. 6. idcirco receptum est, quod in hac conclusione proponimus. siquidem præcitati auctores fatentur & cōmunionem suffragiorum Ecclesiæ ab eius intentione & applicatione procedentem, membris Ecclesiæ quibuscunque conuenire. tamen hæc Ecclesiæ suffragia non innotant, existens extra charitatem, sicuti his sunt, qui charitatem habent. quod apparet ex adnotatis in §. præced. & nihilominus adhuc plurimum utilitatis hæc suffragiorum cōmunitio offert peccatoribus: primò etenim ad defendendum eos à tentatione demonis, qui hostis accitimus est. Et ad protectionem Dei, qua diuina maiestas speciali cura filios Ecclesiæ custodit, ad impetrandam à Deo illustrationem cordis, vt citius ac facilius à peccatis abstinere: ad bona temporalia: denique ad alia multa, quæ colligi poterunt ex his auctoribus, quorum mentionem fecimus.

excommunicatum esse, ordines susceperit. Hoc probatur quoad primam eius assertionis partem, in c. prater hoc. §. verum. 3. dist. text. in c. 1. in verb. irritas. vbi gl. & in c. 2. de schismat. c. cum illorum. de sent. excom. cap. 1. & vlt. de eo, qui furtive ordinem recepit. c. 1. & 2. de ordinat. ab Episcopo. qui renunciat episcopo. quibus in locis itidem constat secunda conclusionis pars: nempe ita ordinatos non posse ministrare in ordinibus susceptis, nec eorum executionem habere, & hæc est omnium cōcors sententia, quæ nō potest iure negari: quippe quæ manifeste in præcitatis locis constat, de dispensatione autem est adnotandum, quoad tertiam partem conclusionis, eam regulariter à Romano Pontifice impetrandam fore in hoc casu, præsertim si detur in recipiente ordines certa scientia, c. 1. de ordin. ab Episcopo. qui renunc. Episcopo. vbi idem apparet, si sit ignorantia crassa, aut supina. & cap. cum illorum. de sent. excom. part. 1. quod si ignorantia probabili affectus quis vel excommunicatus vel ab excommunicato susceperit ordines, ab Episcopo proprio, qui in eo actu minime deliquerit, dispensationem obtinebit. text. in cap. vlt. de ordin. ab Episcopo. qui renunc. Episcopo. notant Dd. præsertim Henr. in d. c. 1. de schismat. & in d. c. cum illorum. vbi ceteri Dd. idem communiter adnotarunt, excipientes religiosos, id est eos, qui post ordinem ita susceptum, religionem profiteantur: etenim his etiam scienter ordinationi, & ordinum susceptioni operam dantibus, dispensatio concedi poterit ab eorum prælatis: & idem, si post religionis ingressum ita fuerint ad ordines promoti: quæ quidem exceptio deducitur ex d. c. cum illorum. 2. part. & cap. 2. de apostat. Innocent. tamen in c. 1. de schismat. scribit, collationem ordinum factam ab excommunicato, vel excommunicato, probabili tamen ignorantia excommunicationis, ita ratam esse, vt absq. vlla dispensatione eius sit executio permilla, ac possit ita ordinem accipiens absque irregularitatis pœna in susceptis ministrare, & ad alios ordines promoueri. huic sententiæ accesserunt Panorm. in c. veritatis. de dolo & errorum. num. 46. Collectan. in d. c. vlt. de ordin. ab Episcopo. qui renunc. Episcopo. idem tenet Hugutio relatus à gl. in c. ab excommunicato. 9. q. 1. Repetit idem Panor. & ibi Fel. col. pen. in ead. reprobandum de re iud. idque verius esse censet Alfonso à Cast. lib. 2. de potest. leg. panalis. c. 15. Nihilominus cōtrariam sententiam veriorē esse censemus, semper etenim dispensatio necessaria est, siue adsit probabilis ignorantia, siue præcesserit scientia, secundum gl. in d. c. ab excommunicato. & in c. si quis à simonia. 2. 1. q. 1. glo. in d. cap. 1. de ordin. ab Episcopo. & in c. 1. de schismat. vbi Henric. post alios ibi. & in d. c. cum illorum. de sent. excom. hanc opinionem probat, quæ communis est, secundum Abb. in d. c. veritatis. de dolo & errorum. num. 46. & hæc est tutior opinio, secundum eundem & Anan. num. 12. in d. cap. 1. de schismat. Seluam de beneficiis. 2. part. q. 2. col. 3. idem fateatur Abb. in d. cap. veritatis. sæpissimē enim absque culpa quis executione ordinis sacri suspenditur, & irregularis fit, tamen absque eius culpa. non puniatur pœnis iure aliqui statutis aduersus eos, qui prohibitum actum fecerint, gloss. in c. illud. & in c. apostolica. de cleric. excommuni. ministr. & ibi Card. gl. in c. 2. q. 5. Hæc verò, quæ diximus, adeo vera sunt, vt cū excommunicato scienter ordines recipiente, nullus præter Papam dispense, etiam si excommunicatio eiusmodi sit, quod ab ea Episcopus absolvere valeat, secundum Ioā. And. Hen. Anton. Abb. & Felin. in d. c. cum illorum. text. & ibi Abb. in c. vlt. de eo qui furtim ordinem recepit. Panorm. in c. 1. eod. tit. 4. notab. Ang. in verb. irregularitas. §. 22. Syluest. in eod. verb. versicul. secundo queritur. Ioannes Bernard. in pract. crim. c. 13. Nec quidquam in contrarium vrget argumentatio Romani Pontificis, in d. cap. cum illorum. dum asseruit, non posse dispensare cum excommunicato recipiente ordines cum, qui nō possit ab excommunicatione absolvere: quali senserit à contrario, posse eum dispensare, qui possit absolvere. Nam istæ hæc collectio deficit, quia iure satis probatur, non posse eū irregulari dispensare eum, qui potest à peccato, quo contracta fuit irregularitas, absolvere: siquidem sacerdos, vel alius homicida absoluitur ab homicidij peccato, per quēcūq. sacerdotē, ca. Deus qui de penitent. & remiss. Et tamen irregularitatem ex homicidio contractam, solus Papa tollit. c. 1. de re iudic. in 6. quo fit, vt illud sit satis receptum, posse sacerdotem ordinarium absolvere à peccato, cuius ratione contracta fuerit irregularitas, licet ab ipsa irregularitate minime possit penitentem eximere: quod expressim notant Caiet. in summa. in verb. irregularitas. Card. in clem. dudum. de sepult. q. 2. Martin. Azpilcueta in c. 1. §. caueat. de penitent. dist. 16.

6. nu. 26. licet contrariū in hoc ipsemet Card. senserit in clem. 1. de priuileg. q. 37. & Calder. conf. 19. in de regularib. quibus potissimum suffragatur text. in extra. 1. de priuileg. inter communes. col. 4. ver. obferent. quæ tamē, quidquid ibi dixerit gloss. erit intelligenda quoad absolutionē ab irregularitate, nō quoad absolutionem à peccato, cuius causa contracta fuit irregularitas: nam ab eo poterit is absolvere, qui ab aliis peccatis poterat absolutionem ministrare. Et ne quis existimet, illam constitutionem esse intelligendam adhuc de absolutione à peccato, in his tamen, qui confessiones audiunt, & absolunt sibi iure ordinario nō subditos, ex privilegio quidē, obseruandum erit, iam hanc dubitationem per eas confessiones, quas Bullas vocant, sublata esse: præsertim quia per eas datur potestas absolendi à peccatis multis, quorum causa irregularitas contrahitur: licet non competat ex eis causis dispensandi in irregularitate. Tamen absque harum literarum priuilegiis, quod prius commune opinione secuti probauimus, tenenda fore censuimus. Ex his colligitur euidenter, quoad effectum litum, de quo in hoc vers. de ordinis sacramento, egimus, magis operari maiorem excommunicationem, quam peccatum mortale.

Superest de sacramento penitentiae hic agere: an absolutio præstita excommunicato, sit iteranda, & teneatur, quam quæstione iam olim tractatur viri equidem doctissimi: & præ ceteris Martinus Azpilcueta meus olim, & nunc obseruandissimus præceptor, in c. vlt. num. 38. & in c. 1. §. caueat. nu. 2. 3. de penit. dist. 5. cuius assertiones, vt propozitæ materiæ subserviunt; breuiter admodum paucis additis exponam.

Prima conclusio: Sacrilégiū est, vel sacramentalem absolutionem excommunicato scienter exhibere, vel ipsum excommunicatum eam recipere. Hoc probatur ex his, quæ paulo ante tradidimus, vbi ostēdimus, excommunicatū maiori excommunicatione priuatum esse sacramentorum perceptione, & hæc est communis opinio.

Secunda conclusio: Excommunicatus maiori excommunicatione affectus, eius tamē iuste quidē ignarus, si à peccatis absolutionis sacramento fuerit absolutus, non tenetur ad iterandā eā confessionem. Huius conclusionis probatio deducitur à cap. apostolica. de cleric. excommuni. ministr. & eam veram esse censet Caiet. in summa. in verb. absolutionis impedimentum. vers. verum. & in verb. confessionis iteratio. & in opusculis, qu. 1. de qualis. confess. quem sequitur Martinus Azpilcueta in d. c. 1. nu. 45. hanc & præcedentem conclusionem latius probat, tamen si Angel. in verb. confessio. §. 10. & in verb. interrogatio. in fin. existimet, posse iuste sacerdotem penitentem, quem ab excommunicatione soluere non potest, prius à peccatis absolvere, & demum illum ad superiorem pro habenda excommunicationis absolutione dimittere. sic & Angel. opinionem reprobatur Syluest. in verb. confessio. 1. q. 4.

Tertia conclusio: Excommunicatus maiori excommunicatione, qui scit, ac fatetur se excommunicatū, putans iusto quodam iuris, vel facti errore, attēta eius qualitate, se posse prius à peccatis, quam ab excommunicatione absolui, non tenebitur confessionem iterare, si fuerit à peccatis absolutus. Eadem ferē auctoritate probatur hæc conclusio, quæ præcedens: eamque Caiet. & Martin. expressim tenent. quauis Palud. in 4. sent. dist. 22. q. 3. Syluest. in verb. confessio. 1. §. 4. probare velint, confessionē iterandam esse in hac specie, non obstante probabili & iusta excommunicationis ignorantia: idq. ea ratione fulcire conantur, quod incapax sit excommunicatus sacramentalis absolutionis, quæ quidē ratio falsa est in eo sensu, quo ipsi accipiunt, siquidē sacramenta quoad eorum vim excommunicatis conferuntur: sicut paulo ante probauimus: licet quandoque non operetur proprium effectum propter obicem illis oppositum. Et tamen data iusta ignorantia & probabili, nullus obex sacramento absolutionis, quoad effectum apponitur ab ipso excommunicato, qui vere penitet, & bona fide, vt Caiet. censet, sacramentum penitentiae accipere curat. Et sanē si Palud. opinio vera est, quā & Hadrian. asseuerat in 4. sent. in tract. de matrim. q. 1. scribens, Rom. Pōtif. per excommunicationem latam in aliquē, eū efficere materiā inceptā & incapacem sacramentorum: profecto minime poterit iure probari secunda conclusio, quā in hac quæstione proponimus. verē tamen hæc Palud. & Hadrian. assertio nequaquam admittenda est per multa quidem, & per ea, quæ modo de sacramento ordinis adnotauimus.

potest sacramentalem absolutionem etiam existenti in articulo mortis ministrare. Hæc conclusio probatur ex eo, quod hic sacerdos iurisdictione necessaria ad hanc absolutionem, quoad se, & quoad alios privatus est, ut diximus: ergo absolutio ab eo non potest dari. Deinde est ad hanc conclusionem auctoritas sancti Thomæ in 4. sent. dist. 17. q. 3. art. 3. q. 1. ad 2. & dist. 12. q. 1. art. 2. ad 3. & 3. part. q. 82. art. 7. ad 9. & communis omnium sententia, qua definitum à Theologis est, sacramentum baptismi in necessitatis casu licite posse suscipi ab hæretico, & excommunicato, non sic penitentiae sacramentum, & sacramentalem absolutionem, quæ quidē differentia non aliunde potest contingere, quàm quod in casu necessitatis etiā hæreticus sit legitimus baptismi minister, & itidem excommunicatus, non tamen sit absolutionis sacramentalis minister adhuc in necessitatis tempore, ob defectum iurisdictionis, quæ cum sit necessaria, per excommunicationem, eiusque denunciationem est omnino extincta, denique hanc octavam conclusionem sequitur Ioann. à Medina in cap. proxime citato. & esse communem, Melchior Cano fatetur in relect. de penit. 5. part. fol. 85. qui tamē late de eius veritate disputans, opinatur satis defendi posse, in extremæ necessitatis casu penitentiae sacramentū posse licite suscipi ab hæretico & schismatico, secutus eius opinionis auctores gloss. in cap. non est vobis. de sponsal. Palud. in 4. sent. dist. 25. q. 1. Sylvest. in verb. confessor. 1. §. ult. in qua questione Panor. præpos. & nostri communiter, in d. cap. non est vobis. gloss. sententiam improbant, priorem probantes, quam itidem gloss. asserit in cap. præter. 32. dist. ver. per manus. atque ita tenent, non posse sacramentum penitentiae in necessitatis casu per hæreticum ministrari; ne is in pravam sectam penitentem inducat, quæ quidem ratio vitari poterit: siquidem opinio contraria admittenda foret, ubi sine periculo salutis spiritualis verosimili coniectura, posset penitentiae sacramentum ab hæretico suscipi. Nihilominus ipse Melchior Cano existimat, non esse ambigendum, posse licite suscipi sacramentum penitentiae in casu necessitatis ab excommunicato nominatim denunciato, quasi Ecclesia Catholica eo casu non abtulerit excommunicationem in specie ista tenent, quam quilibet sacerdos iure diuino habet: non tantū proprius curam exercens animarum: quilibet etenim sacerdos iure diuino auctoritatem habet absoluerendi in mortis articulo constitutum, secundum Palud. in 4. sent. dist. 20. quæst. 1. art. 2. De rand. d. st. 19. q. 2. idque sentit S. Thom. ibid. q. 1. art. 3. q. 1. & dist. 20. q. 1. art. 1. ad 2. q. 1. quæ ratione hæc opinio defendi potest: tamen rursus Ioan. à Medina priorem opinionem, & sic octavam istam conclusionem firmiter teneat, in eo tract. 2. cap. cui debet fieri confessio. ver. ad aliud.

Ex his colligitur, qualiter accipiendum, quod notat Palud. in 4. sent. dist. 17. q. 6. art. 1. conf. 4. quem sequitur Sylvest. in verb. confessor. quæst. ult. scribens, sacramentalem absolutionem præstam ab excommunicato etiam occulto, nondum denunciato, ei qui excommunicationis scientiam habet, inualidam esse: atque ideo iterandam fore confessionem. est etenim hæc sententia falsa, vel intelligenda iuxta prænotatas assertiones, & tandem in eo sensu, quo propoſita est, non potest iure probari, licet sacerdos sit nominatim excommunicatus, sicuti probauimus in 5. conclus. nec quicquid refert, quod acta per occultum excommunicatum ratione publici muneris & officij minime valida sint in fauorem eius, qui sciuit, illum excommunicatum esse: quemadmodum Calder. eleganter respondit in disput. incip. excommunicatus quem sequuntur Abb. in c. veritatis. num. 43. Roman. in singul. 760. Ias. in l. Barbarius. ff. de offic. prætor. n. 65. & alij communiter, teste Felin. in d. cap. ad probandum. col. pen. nam hæc Calder. sententia minime obtinet, postquam condita fuit extragans constitutio, Ad euitanda scandala, quod ipse Felin. optime admonuit.

Hinc subinde constat, quoad istum affectum de penitentiae sacramento, plurimum differre maiorem excommunicationem à peccato mortali. Nam sacerdos utcumque sit mortali crimine affectus, etiam publico, non est privatus potestate ordinis, nec iurisdictionis, quæ ad absolutionem sacramentalem necessaria est, licet sit ab Ecclesia denunciatus peccati & culpæ mortalis reus, quod satis probatur ex modò præmissis.

Decimo, ut vim maioris excommunicationis amplius aperiamus, ab eius diffinitione inferitur, excommunicatum 91 maiori excommunicatione, ordinem suum exditum, ab

eius ordinis executione, quoad se, & quoad alios, iure ipso suspensum esse, & ideo si eius ordinis sacratione celebraverit actum eidem convenientem, irregularem efficitur. text. celebris in c. 1. ad fin. de sentent. & re iud. in 6. & in cap. 1. §. in c. cui. de sent. excom. eod. lib. c. cleric. c. latores. c. illud. c. fraternitatem. cap. v. lex. de cler. excom. min. quam equidem penam effugiet, qui apostolica de cler. excom. min. Reg. l. 21. tit. 9. part. 1. denique excommunicatus eo modo irregularis efficitur, quo & per eum actus, per quos à iure vel homine suspensus: quam quædam nem modo ex professo nullam facimus, opportuniori loco eam tractaturi. satis etenim sit, præmissis maioris excommunicationis vim eam esse, ut efficiat ab officio suspensionem ipsum excommunicatum. unde consequitur, his modis effici irregularem excommunicatum, quibus suspensus ab officio efficitur itidem irregularis: qua in re multum regulariter non efficit quem ab officio suspensum: sicut ubi trademus. His vero illud addicimus, excommunicatum celebrantem irregularem esse, etiam si nōdum fuerit denunciatus: siquidem constituto, Ad euitanda scandala, nihil utilitatis affert ipsis excommunicatis, nec quicquam eorum statuit utilitatem: quod iam statumus §. 2. nam. 11.

Qui verò nulla excommunicatione affectus celebratorum excommunicatis maiori excommunicatione, irregularis non est, etsi grauius peccet. text. elegans in cap. 1. §. de sent. excom. in 6. idem si coram interdictis, & tamen conatur quidam hanc conclusionem intelligere de prima celebratione. Nam si quis, postquam coram excommunicatis maiori, excommunicatione celebraverit, denum abique alia qua dispensatione intra Ecclesiam celebrationi operā dederit, irregularis est, quia eidem erat interdictus Ecclesiam ingressus propter celebrationem, quam exercuit coram excommunicato, cap. Episcoporum. de priuilegiis in 6. is vero, cui est interdictus Ecclesiam ingressus, si saltem intra Ecclesiam celebraverit, irregularis efficitur, c. is qui. de sent. excom. lib. 6. quæ denique argumentatione hanc opinionem in specie ista tenent gloss. in d. c. is qui. verb. notatis. gloss. in d. c. Episcoporum. cuius opinionem ibi sequuntur Ioan. Andr. Archid. Dom. Francus, & Vanchelius, Florent. 3. part. tit. 26. cap. 4. §. 1. Sylvest. in verb. interdictum. 6. q. 2. & Nicol. Plouius in tract. sacerdotali. tit. de interd. reg. 49. quorum opinio mihi non admodum placet multis. & primo, quia text. in d. c. Episcoporum. procedit in exemplis, in quorum odium statutum est, ut sint interdicti ab ingressu Ecclesiae, si coram excommunicatis vel interdictis celebraverint: quæ quidē constitutio, maxime ad constituendum irregularitatis penam, non est ad alios casus extendenda. Deinde video, quod Ioan. Andr. & alij Doctores communiter in d. c. Episcoporum. ita in prænotata sententia iuerint, ut nihilominus cupiant contrariam, quam nos huc probamus, potiorē fore ob sedandas multorum sacerdotum conscientias. Bostremo Calder. nostram hanc opinionem, licet dubius, tenere videtur in conf. 4. de sent. excom. & expressum Gonſalus à Villadiego de irregul. cap. 2. in fin. atque ita ipse quæſtionem istam in vtroque foro definirem: ac iuxta diffinitionem hanc consultus responderem.

Sed & præter ista, ultimo est aduertendum, excommunicatum maiori excommunicatione, si auctoritatem præstas celebrationi, quia Episcopus est, audiat Missarum solennia, irregularem ex hoc esse. textus optimus in cap. illud. de cler. excom. min. §. gloss. celebris in Clem. 2. in verb. celebrati de priuilegiis. quam sequuntur eam admodum commendantes Panorm. in d. c. illud. Franc. in cap. 1. de re iud. in 6. col. 3. Gonſalus à Villadiego de irregul. cap. 2. col. 3. Raven. in d. clem. 2. ubi Cardin. num. 11. Imol. num. 9. Guliel. & Bonifac. num. 9. eam veram esse præmittunt in hoc casu auctoritatem præstari intelligentes, ubi Episcopus excommunicatus facit & iubet coram ipso Missam celebrari. idem notarunt Hostiens. & Da. in c. 2. de excess. prælat. Marian. Socin. in cap. ad audientiam. de homicid. n. 25.

§. SEPTIMVS.

De Excommunicatione, & eius effectu.

SVMARIA.

- 1 Collatio beneficii facta excommunicato, est nulla ipso iure: & itidem de electione & præsentatione.
- 2 Clausula, motu proprio, an efficiat validam collationem beneficii factam excommunicato.
- 3 Ignorantia excommunicationis, an constituat excommunicationem capere beneficii ecclesiastici.